

SNP a jeho odkaz pre slovenský národ prezentovali prostredníctvom súťaže

Zo života SZPB: Oslobodzovanie obcí a hodnotenie uplynulého roka

Na vaše hrdinstvo nezabudneme

TOMÁŠ ŠVEC

Holokaust

Ešte aj dnes, už 75 rokov od vstupu nemeckých nacistov na politickú scénu Európy, naháňa strach dôsledok ich politiky, ktorá priniesla nekonečné utrpenie židovskému národu. I keď bolo jednoznačne preukázané zločinné zmyslenie politických predstaviteľov, nenašla sa v Európe dostatočná sila na zabránenie ich konaniu. Slovenská republika ako satelit Nemeckej ríše v rokoch 1939–1945 bola tiež vedená s výraznými fašistickými prvkami.

Z dnešného pohľadu považujeme holokaust za prejav zlyhania európskej civilizácie, dokonca ako prejav zlyhania elementárnej ľudskosti. Politický režim Slovenského štátu v rokoch 1939–1945 pod Tisovým vedením mal totalitný charakter s výraznými fašistickými prvkami. Už prijatá ústava 21. júla 1939 mala programovo protižidovské zameranie. Cieľom politiky režimu bolo zbaviť sa podľa nemeckého scenára židovstva na Slovensku. Tento cieľ spĺňal v prvom rade arizačný proces a plánované zmocnenie sa nehnuteľnosti i hnutelného majetku židovskej komunity na Slovensku. Tento proces nebol náhodný, ale dôsledne pripravovaný a dokonca schválenými zákonmi právne umožňujúcimi takéto konanie. Schválenými zákonmi na Slovensku bolo židovské obyvateľstvo vyčlenené ako rasovo odlišná skupina. Vyše 90 tisíc slovenských občanov klérofašistický štát pozbavil všetkých občianskych práv a v konečnom dôsledku boli vysťahovaní zo Slovenska s cieľom ich fyzickej likvidácie. Vtedajšiu vládu zaujímala hlavne hospodárska stránka takéhoto konania – prevod židovského majetku do slovenských rúk. K takýmto krokom likvidácie židov na Slovensku sa pristúpilo 14. marca 1939. To je dátum, odkedy sa židia aj zo Slovenska stali obeťami najväčšej genocídy v histórii ľudstva.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov od samotného svojho vzniku poukazuje na hrôzy fašistického bezprávia na Slovensku a pripomína ich. Každoročná spomienka na vyslanie prvého transportu žien z Popradskej stanice do koncentračného tábora, ako aj spomienky pri pamätníkoch holokaustu v Žiline, v Bratislave ako aj v Trenčíne sú mementom strašného konania fašistov na Slovensku. Tieto spomienky poukazujú na to, že zo Slovenska fašisti vyviezli 68 tisíc židov ako konečné riešenie s cieľom ich zlikvidovať. Keď si to do dôsledku uvedomíme, tak musíme mať zimomriavky z počínania fašistov aj dnes.

Túto smutnú udalosť si musí spoločenstvo pripomínať aj preto, aby sa už viackrát neopakovala. Varujeme všetkých ľudí, aby sa dôsledky hospodárskej krízy, ktorú v súčasnej dobe prežívame, neriešili podobne ako pred 75. rokmi. S obavami sledujeme vystúpenia ľudí, ktoré veľmi pripomína neblahé obdobie, kedy boli pošliapávané všetky ľudské práva. Rasizmus, antisemitizmus a neonacizmus nemajú miesto v civilizovanej spoločnosti 21. storočia. Obdobie hospodárskej krízy vytvára predpoklady pre znovuoživenie fašistických organizácií, čo nesmieme dopustiť.

Spolupráca SZPB a ZMOS pokračuje ďalej

V posledný februárový deň rokovalo v Bratislave Predsedníctvo ÚR SZPB.

Foto: Bojovník

Predsedníctvo Ústrednej rady Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (ÚR SZPB) sa na svojom poslednom zasadnutí, ktoré sa konalo 28. februára v Bratislave, zaoberalo aj stavom členskej základne. Predseda SZPB Pavol Sečár vyzdvihol Oblastné výbory v Banskej Bystrici, Michalovciach, Liptovskom Mikuláši, Nových Zámkoch a Piešťanoch, v ktorých v uplynulom roku pribudlo najviac členov.

V tejto súvislosti upozornil, že najväčší pokles členskej základne zaznamenal Oblastný výbor v Bratislave. Členovia predsedníctva tiež prediskutovali prípravu osláv oslobodenia a ukončenia druhej svetovej vojny. „Centrálne spomienkové zhromaždenia k 68. výročiu ukončenia 2. svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom sa uskutočnia v Bratislave na Slávičom údolí 9. mája za účasti predstaviteľov štátu, poslancov Národnej rady, diploma-

tického zboru akreditovaného v SR, Ministerstva obrany SR, veteránov vojny, členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a ďalších občanov,“ spresnil. Na týchto oslavách sa zúčastnia členovia SZPB z celého Slovenska. V zmysle Dohody o spolupráci medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov zväz požiadal na zabezpečenie osláv

(Pokračovanie na str. 2)

Poklonili sa obeťami pri Melku

Vo februári 1945 sa približovala frontová línia od Dukly a z juhu Slovenska čoraz viac k Bratislave. Vo väznici bratislavského Krajského súdu boli stovky odsúdených. Medzi nimi politickí väzni a účastníci ozbrojeného odboja proti fašizmu a domácej vláde, oddane prisluhujúcej Hitlerovi. Väzňov však nemali oslobodiť.

Časť účastníkov pietnej spomienky pri pamätníku na cintoríne v Slávičom údolí.

Foto: M. Kuček

Tak sa stalo, že 19. februára prišlo do Krajského súdu komando zlovestnej SS a do piatich vojenských nákladných áut, krytých celtovinou, naložili 250 antifašistov s úmyslom dopraviť ich do koncentračného tábora Mauthausen v Rakúsku. V tom čase už útočili letecké sily spojeneckých armád na vojenské ciele aj v tejto oblasti. Pri Melku napadli vojenskú kolónu, netušiac, čo a koho vezie. Ozbrojený sprievod sa ukryl v priekope popri ceste. Väzni chceli takisto zoskočiť z korieb nákladných áut. Dostali sa však do krížovej paľby z lietadiel a esesákov z priekopy. V autách zostali desiatky zabitých. Pochovali ich v Melku. Ostatných odviezli do Mauthausenu. Po vojne sa len malá skupina väzňov vrátila domov.

Prešlo pár rokov. Na cintoríne v Slávičom údolí vznikol pamätník, pripomínajúci obeť pri Melku

(Pokračovanie na str. 2)

Na zamyslenie:

Múdri hovoria, aby niečo povedali, blázni rozprávajú, len aby vraveli.

PLATÓN

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

05

Spolupráca SZPB a ZMOS pokračuje ďalej

(Dokončenie zo str. 1)

68. výročia ukončenia 2. svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom autobusy pre veteránov vojny, členov SZPB a ich sprievodu.

Predsedníctvo sa tiež zaoberalo vyhodnotením plnenia rozpočtu za minulý rok, ako aj zásadami a zameraním činnosti komisíí pracujúcimi pri ÚR SZPB. Veľmi živým a podnetným bodom bola diskusia s výkonným podpredsedom Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) Jozefom

Turčánym, v ktorej sa prehodnocovala Zmluva o partnerskej spolupráci medzi SZPB a ZMOS za uplynulé tri roky a stanovovali sa priority na ďalšie obdobie. „SZPB si mimoriadne váži ústretovosť a pochopenie primátorov a starostov pre uchovávanie hodnôt antifašizmu a veríme, že táto dobrá spolupráca sa prejaví nielen teraz, ale najmä v roku 70. výročia SNP a oslobodenia,“ konštatoval tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký.

Red

Predseda SZPB Pavol Sečkář spolu s výkonným podpredsedom ZMOS Jozefom Turčánym sa dohodli na pokračovaní v spolupráci oboch organizácií.

Foto: Bojovník

Poklonili sa obetiam pri Melku

(Dokončenie zo str. 1)

a v Mauthausene. Písmená na kamennej ploche pripomínajú mená Alexandra Markuša, Ladislava Sáru, Štefana Szabu, Eugena Gudernu a ďalšie.

K tomuto pamätníku prišla v deň, keď sa stala tragédia, skupina členov Slovenského zväzu protifašistických bojovní-

kov a deviatci zo ZŠ v Karlovej Vsi, aby si uctili pamiatku obetí fašizmu. Položili kytice kvetín. Krátkym príhovorom privítal účastníkov pietnej spomienky predseda Oblastného výboru SZPB v Bratislave a zároveň podpredseda SZPB Ladislav Jača. Terézia Kornošová, dcéra jednej z obetí Štefana Szabu, predniesla verše

svojej básne, ako vďaka za odvahu v odboji a spomienku na padlých. Tajomníčka OblV SZPB Katarína Frišová pripomenula udalosti z obdobia národnoslobodzovacieho boja.

Za mierneho sneženia februárového chladu si skupina starších a mladých ľudí pripomenula, aké obete si vyžiadala boj za

oslobodenie, za nový život. Vo februári 1945 sa však vojnové útrapy ešte definitívne neskončili. Toto nebezpečenstvo, konflikty napätia, hroziace vojnou na viacerých miestach vo svete, teroristické akcie a organizované výtržnosti proti ľudskosti nás stále sprevádzajú. Preto to najmä mladým účastníkom spomienky 19. februára pripomenuli.

Martin KUČEK

Pezinčania napísali otvorený list

Členovia Základnej organizácie SZPB v Pezinku oslovili prostredníctvom otvoreného listu primátora, poslancov mestského zastupiteľstva, riaditeľov škôl a učiteľov v Pezinku.

„Ponúkali sme a dodnes ponúkame pomocnú ruku v snahe pomôcť pri vzdelávaní našej mládeže, pri objasňovaní príčin, priebehu i dôsledkov druhej svetovej vojny, protifašistického ilegálneho odboja či udalostí Slovenského národného povstania. Žiaľ, prepáčte nám náš pocit, narážame v lepšom prípade na nezaujím, v tom horšom dokonca na odpor učiteľov,“ píše v liste.

Zároveň upozorňujú, že význam SNP sa bagatelizuje a zjednodušuje, udalostiam druhej svetovej vojny sa venuje čoraz menší priestor. „Medzitým nám v našich mestách a obciach pochodujú mladí chlapci v uni-

formách, pripomínajúcich nemecké fašistické jednotky alebo slovenskej Hlinkovej gardy,“ apelujú.

Ako uviedol predseda ZO SZPB v Pezinku Dušan Vilim, mnohými spôsobmi sa ZO SZPB v Pezinku snažila navodiť prostredie vzájomnej spolupráce, no spätná väzba bola malá alebo takmer žiadna. „Od druhej svetovej vojny prešli desaťročia, priamych účastníkov môžeme dnes už obrazne spočítať na prstoch rúk. Preto je nevyhnutné, aby sme spoločne dokázali odprezentovať udalosti a dejinné súvislosti tak, aby si mladý človek dokázal vytvoriť čo najobjektívnejší názor,“ zdôraznil.

Pezinčania podľa neho, ako i podľa otvoreného listu chápu situáciu v akej sa školstvo nachádza, no nemôžu akceptovať ľahostajnosť v prezentovaní našich dejín a kľúčových momentov našej histórie našim deťom a vnukom. Oni musia poznať, ako sme žili a čo sme prežili, aby tu oni dnes mohli byť.

„Tento list je z našej strany apel, prosba, ale aj výkrik zúfalstva. Inak už nevieme, ako dosiahnuť to, aby bola z vašej strany akceptovaná naša snaha povedať, ako to naozaj bolo,“ píše sa v liste.

Všetky predošlé pokusy medzi ZO SZPB v Pezinku, samosprávou mesta a školami podľa odbojárrov doteraz zlyhali.

red

Stretnutie s poslancami

Koncom januára 2013 sa Veľká zasadačka MsÚ Martin zaplnila do posledného miesta, pre oneskorených nosil hovorca mesta Jozef Petráš ďalšie a ďalšie stoličky. V tento deň primátor mesta Martin Andrej Hrnčiar mal stretnutie s občanmi mesta. Mnohí členovia SZPB privítali túto príležitosť a zúčastnili sa v hojnom počte.

Do takto zaplnenej zasadačky si primátor na pomoc pozval kolegov z NR SR. Pozvanie prijali Béla Bugár, Rudolf Chmel, Arpád Érsek, Gabriel Csicsai. Po krátkom kultúrnom programe, primátor mesta poďakoval všetkým prítomným, ktorí si našli čas a prišli na novoročné stretnutie, sám bol prekvapený takou účasťou, to len dokazuje, že občania majú záujem o veci týkajúce sa mesta, po tomto príhovore nasledovala voľná beseda. V závere besedy vystúpil tajomník OblV SZPB Šte-

fan Tichý, ktorý poďakoval primátorovi za spoluprácu a finančnú podporu mesta Martin pri organizovaní spomienkových podujatí počas celého roka 2012. Tajomník požiadal prítomných piatich poslancov NR SR o podporu nasledovných tém ak sa budú prerokovávať v parlamente: zákon o odškodnení vojnových sirot, problematiku školských učebníc, ktorých je o našich dejinách málo písané o protifašistickom odboji počas II. svetovej vojny, o SNP ako o národnom povstaní,

o koncentračných táboroch, vypálených obciach. Tieto udalosti by mali zaujať dôstojné miesto v učebných osnovách. Mali by sa prijať aktívne opatrenia proti novodobým prejavom fašizmu, intolerancie a akéhokoľvek násilia vo všetkých formách, ktoré sa momentálne vyskytujú v našej spoločnosti. Spoločnosť by mala zlepšiť starostlivosť o ešte žijúcich priamych účastníkov národnoslobodzovacieho boja. Pre ďalší život SZPB je potrebné, aby sa stala súčasťou štátnej politiky založenej na odkaze SNP. Na tieto požiadavky reagoval Béla Bugár, ktorý problematiku jednotlivých tém poznal a prisľúbil, že ak budú v parlamente predložené, tak ich podporia.

š.t

14. FEBRUÁR

Francúzsko vráti sedem maliieb starých majstrov, ktoré počas 2. svetovej vojny nacisti ukradli židovským rodinám a teraz visia v štátnych galériách. Olejomalby sa mali pôvodne vystavovať v galérii, ktorú plánoval otvoriť v rakúskom Linci Adolf Hitler. Tým sa končí roky trvajúci boj dvoch rodín, ktorých žiadosti o vrátenie diel plne uznal až vlní nový francúzsky premiér.

20. FEBRUÁR

Nosenie hákového kríža, nacistických symbolov, ale aj červenej hviezdy, kosáka a kladiva už nebude od 1. mája u našich

južných susedov trestné. Rozhodol o tom maďarský ústavný súd, podľa ktorého príslušný paragraf trestného zákona takýmto zákazom „porušil právo na slobodu názoru“. Žiadosť o zrušenie tohto zákazu z roku 1993 podal pred piatimi rokmi komunistický politik Attila Vajnai, odsúdený na peňažný trest za nosenie červenej hviezdy.

21. FEBRUÁR

Premiér Petr Nečas v prejave pred bavorským parlamentom vyhlásil, že Česko ľutuje krivdy spôsobené povojnovým vysídlením sudetských Nemcov. „Hľadanie spoločnej interpretácie dejín,“ pokračoval, „poskytne

morálnu satisfakciu, predvojnové majetkové pomery sa však nedajú obnoviť.“ Za príhovor sa dočkal od prítomných poslancov veľkého potlesku. Premiér naj-

stalo sa VO SVETE
14. 2. – 23. 2. 2013

väčšej nemeckej spolkovéj krajiny Horst Seehofer označil Nečasovo vyjadrenie za hodné úcty.

22. FEBRUÁRA

Ruskú Štátnu dumu nakrátko ovládol duch československých

legionárov a ich slávnej anabázy na Sibíri. Privolali ho poslanci komunistickej strany, ktorí varovali pred využívaním ruského územia na prepravu vojenského materiálu západných spojencov z Afganistanu do Európy. Môže sa tak vraj zopakovať situácia z rokov 1918 až 1920, keď Česi a Slováci z transibírskej magistrály ovládli územie od Povolžia až po juhosiбирský Irkutsk. Dohodou o prímerí z februára 1920 si potom čs. jednotky vymohli slobodný prejazd do Vladivostoku, odkiaľ sa loďami vrátili do vlasti.

23. FEBRUÁRA

Dolná komora nemeckého Bundestagu zmrazila vyplá-

canie štátnych príspevkov krajne pravicovej Národnodemokratickej strane Nemecka (NPD), pretože nezaplátila pokutu za neprípustné názorové prejavy na svojich internetových stránkach. Prišla tak o 113-tisíc eur. Na štátny príspevok majú nárok všetky strany, ktoré sa vo voľbách dostali do spolkového parlamentu, regionálnych rád, či europarlamentu.

Nemeckí zákonodarcovia sa dlhodobo usilujú o zákaz extrémistickej NPD, ktorá má zastúpenie v krajinách sne-moch v Sasku a Meklenburku-Prednom Pomoransku.

(ao)

SNP a jeho odkaz pre slovenský národ prezentovali prostredníctvom súťaže

Vítanou poetickou ukážkou *Boli časy, boli ... a ľudovými piesňami s vojnovou tematikou v podaní žiakov zo ZŠ na Wolkerovej ul. v Bardejove začalo sa 22. januára slávnostné vyhodnotenie okresného kola celoslovenskej súťaže SNP a jeho odkaz pre slovenský národ. Túto tradičnú súťaž na začiatku školského roka 2012/2013 pre žiakov základných a stredných škôl a gymnázií vyhlásil Oblastný výbor SZPB v Bardejove, Centrum voľného času a MsÚ v Bardejove.*

Súťaž bola obsahovo zameraná na priblíženie udalostí počas SNP a 2. svetovej vojny, ktoré deťom a mládeži vyzrávali starí či prastarí rodičia, ktorí kruté roky vojny zažili. Spoznávanie vojnových dejín cez príbehy ľudí, ktorí ju zažili, ale i návšteva pamätných miest bojov týchto vojnových udalostí boli hlavnou inšpiráciou pre súťažiacich na spracovanie tém a námetov v dvoch častiach tejto súťaže – literárnej a výtvarnej.

Vojnové udalosti sme si pred nedávnom pripomenuli aj na spomienkových oslavách 68. výročia oslobodenia nášho mesta, na počesť ktorého sa uskutočnilo aj slávnostné vyhodnotenie tejto súťaže. Význam, ale i odkaz SNP zdôraznil na celoštátnych oslavách SNP v Banskej Bystrici i predseda SZPB Pavol Sečkář. „Nikto nedokáže slovom a písmom ani fotoobjektívom zachytiť všetku tú obetavosť, odvahu, hrdinstvo, nadšenie a bojovnosť, utrpenie i obeť vojakov, partizánov i obyčajných ľudí – mužov a žien, mladých aj starých v obciach, na povstaleckých frontoch i v horách, vo väzniciach, koncentrákoch, zajateckých táboroch, aj v masových hrobách, pre ktorých bol protifašistický odboj posledným bojom a pre tých, čo prežili, najsilnejším osobným zážitkom v ich živote,“ povedal. Preto nemôžeme ani dnes zabúdať na odkaz SNP.

O tom všetkom sme sa dočítali a dozvedeli v literárnych a výtvarných prácach našich súťažiacich. Do okresného kola celoslovenskej súťaže SNP a jeho odkaz pre slovenský národ sa zapojilo 34 súťažiacich z deviatich ZŠ a SŠ a gymnázií. Do literárnej časti tejto súťaže sa zapojilo 15 autorov a do výtvarnej časti 19 autorov. Obsah a úroveň súťažných prác vyhodnotili členovia historicko-dokumentačnej komisie a komisie pre deti a mládež Oblastného výboru SZPB v Bardejove. Hodnotiacia komisia napokon rozhodla o ocenení prác 14 autorov, z toho bolo šesť autorov vo výtvarnej časti a osem autorov v literárnej časti.

Vo výtvarnej časti, v 1. kategórii, bola odmenená práca Vladimíra Kosára zo ZŠ na Wolkerovej ul. za námet Naše námestie po vojne. Medzi najlepšie práce v 2. kategórii patrili výtvarné práce Matúša Barúta zo ZŠ na Wolkerovej ul. za námet Historické pamiatky prežili vojnu a Jáka Ildžu zo ZŠ B. Krpelca za optimistický námet Naša budúcnosť v pohľade detí. Na druhom mieste sa umiestnili práce Márie Rúčekovej a Denisa Talára za námet Kostol sv. Egídia kedysi a dnes, žiakov ZŠ na Wolkerovej ul. V 3. kategórii bola odmenená práca Natálie Kolárovej z HA J. Andraščíka v Bardejove za námet Obrázky z bojov počas vojny.

V literárnej časti súťaže SNP a jeho odkaz pre slovenský národ víťaznou prácou v 1. kategórii

Ocenení žiaci si prevzali ceny z rúk organizátorov.

Foto: S. Blalobok

sa stala básnická prvotina *Boli časy, boli...* s veršovaným príbehom o vojnových časoch, ktorú spracovala Zuzana Vagaská. Na 2. mieste sa umiestnila výstižná báseň pod názvom SNP, ktorú ako spomienku starých rodičov na vojnu spracoval Filip Roman, a na 3. mieste sa umiestnila báseň Spomienka na SNP o hrôzach fašizmu z pera Petra Udiča, všetkých troch zo ZŠ na Komenského ul. v Bardejove.

V 2. súťažnej kategórii svojim obsahom najviac zaujala práca Anny Sorokovej zo ZŠ v Malcove Statočná stará mama, ktorá je výpoveďou o tom, čo jej rozprávala stará mama o vojne v ich dedine. Na 2. mieste sa umiestnila práca Doroty Porubskej zo ZŠ na Nám. arm. gen. L. Svobodu pod názvom SNP a jeho odkaz, ktorá je priam

knížnym príbehom o oslobodení Ružomberka. Na 3. mieste sa umiestnila súťažná práca Jána Pavlíka zo ZŠ v Malcove Útek zo zajatia, ktorá je vyzrávaným príbehom starého otca o vojnových časoch. A napokon v 3. kategórii na 1. mieste sa umiestnil dojemný, trochu netradičný, príbeh z vojny pod názvom Kruté roky plné bolesti, utrpenia ..., ukážkovo spracovaný z autorského pera Lenky Semankovej, žiačky Gymnázia L. Stöckela. Na 2. mieste sa umiestnil básnický odkaz Nikdy nezabudneme, ktorý spracovala Marianna Snaková zo ZŠ na Nám. arm. gen. L. Svobodu v Bardejove.

Autori ocenených prác boli odmenení vecnými cenami, ktoré venoval hlavný organizátor súťaže – Oblastný výbor SZPB a diplomami, ktoré udelil spolu-

organizátor tejto súťaže, Centrum voľného času v Bardejove. Pred samotným ocenením prác zazneli aj ďalšie dve literárne ukážky Anny Sorokovej a Lenky Semankovej. Všetky ocenené práce boli vystavené aj na prezentačnom paneli a účastníci slávnostného aktu vyhodnotenia súťaže mali možnosť ich aj zhliadnuť.

Na slávnostnom vyhodnotení súťaže okrem ocenených a divákov z radov detí a mládeže boli prítomní aj hostia, a to prednosta ObÚ Miroslav Bujda, bardejovskí odbojármi na čele s pplk. v.v. a zároveň predsedom OblV SZPB Jánom Šnyrom, tajomníkom OblV SZPB Milanom Gibelom a zaslúžilým odbojárom Alojzom Fuňákom, účastníkom protifašistického odboja, ale i Darina Soroková, riaditeľka CVČ. **Anna PETRIČOVÁ**

Vždy plná elánu

Anna Fecenková, predsedníčka ZO SZPB v Hniezdom, hoci jej krížiky pribúdajú, je vždy plná elánu pri vedení základnej organizácie. K tomu je aj členka predsedníctva Oblastného výboru SZPB v Starej Lubovni. A všetko to zvláda k úctyhodnej spokojnosti členov ZO, ale aj iných organizácií, s ktorými spolupracuje. Je zvykom v základnej organizácii každé okružie výročie člena osláviť v kruhu členskej základne. K oslave patrí aj po-

hostenie, zákusky, občerstvenie a pod.

Aby skromné finančné prostriedky stačili, všetko si pripravujú sami. Cez leto sa členovia zúčastňujú na zveľaďovaní obce Hniezdne. Obec sa im patrične odvdáči. Je bežné, že starosta obce sa pravidelne zúčastňuje na členských schôdzach základnej organizácie. Taká spolupráca je aj so základnou školou a Jednotou dôchodcov v Hniezdom.

Tak to bolo aj na hodnotiacej členskej schôdzi, ktorá sa konala 13. ja-

nuára. Správu o činnosti predniesla tajomníčka Gabriela Rúrová. Jedným z hlavných bodov bola príprava osláv k oslobodeniu obce Hniezdne 24. januára a plán práce na rok 2013.

Na oslavách oslobodenia obce v kultúrnom dome boli prítomní aj starosta Viktor Selep, riaditeľ školy František Solár s učiteľkami a žiakmi, člen ZO SZPB Andrej Hlinka, tréner fitness a kulturistiky. Po slávnostnom príhovore nasledoval program. Vystúpili dievčatá a chlapci fitness, pod vedením trénera Andreja Hlinku. Medzi účinkujúcimi boli aj účastníci majstrovstiev sveta žiakov. Okrem toho učiteľky pripravili zábavné a športové akcie pre žiakov ako stolnotenisový turnaj, spoločenské hry a pod. Samozrejme, ponúkala sa výborná kapustnica s údenou klobásou a kolenom. Podujatia sa zúčastnili aj predseda a tajomník OblV SZPB v Starej Lubovni. Bolo radosťou pozerieť na deti, ktoré po vystúpení fitness sa obrátili na trénera, aby ich prijal do klubu.

Na záver chcem predsedníčke a celému kolektívu ZO Hniezdne poďakovať za dlhodobú aktívnu činnosť.

Ladislav ŠLACHTOVSKÝ, tajomník OblV SZPB v Starej Lubovni
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Po Kamjanských stežečkách

V sobotu 26. januára v neveriteľne krásnej zimnej prírode malebnej dediny Kamienska v okrese Stará Lubovňa sa už po štvrtý krát uskutočnil lyžiarsky pochod Po Kamjanských stežečkách.

Tento pochod bol a je venovaný 68. výročiu oslobodenia obce Kamienska. Pochodu sa zúčastnili lyžiari bez vekového obmedzenia, zúčastnilo sa vyše 70 pretekárov. Pretek slávnostným prejavom otvoril starosta obce Juraj Jedinák, ktorý zdôraznil význam a potrebu si pripomínať tieto významné udalosti pre pamiatku obetí 2. svetovej vojny, potrebu vstrebávania týchto krušných a tragických udalostí mladej generácii, vstúpať im pravdivé, nefalšované skutočné utrpenia i pamiatku obetí fašizmu, zbytočne položených životov mladých, ale i starších hrdinov z obce, okresu i ostatných, ktorí položili svoje životy za slobodu, za lepšiu, krajšiu budúcnosť. Za život pod modrým mierovým nebom, za život bez vojen a utrpení všetkých mie-

rumilovných ľudí na celom svete.

Pretek odštartoval predseda ZO SZPB v Kamienke, dlhoročný učiteľ, riaditeľ a športový zariadenec a funkcionár Mgr. Juraj Vančík. Po pretekoch čakalo zúčastnených príjemné posedenie s malým teplým, ale chutným občerstvením v jedálni poľnohospodárskeho družstva. Záverečný príhovor a zhodnotenie športového podujatia vykonal predseda PD, člen ZO SZPB Juraj Šmigel. Poďakoval prítomným za účasť i férový prístup k pretekom a zároveň všetkým pozval na malý jubilejný 5. ročník. Vyslovil presvedčenie, že 5. ročník bude opäť za väčšej účasti a za priaznivých poveternostných podmienok.

Ján FOTVÁRSKÝ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Predsedička ZO Anna Fecenková odovzdáva jubilantom darčeky.

Foto: IŠ

Rozdielna životná úroveň obyvateľstva Európskej únie

Vznik Európskej únie (EÚ) a vstup nášho štátu do tohto spoločenstva sme s nadšením privítali. V súčasnosti je to obrovská výhoda aj pre nás, najmä vo finančných dotáciách. Zo vstupu do EÚ profitujeme. Svet sa zmieta v hospodárskej kríze, ktorá neobišla ani nás.

Veľké spoločenstvá, ako je EÚ, môžu spoločne skôr a lepšie čeliť hospodárskej kríze. Súčasnú nám jasne dokazuje, že aj EÚ má problémy s finančnou hospodárskou krízou, s jej postupným zlepšovaním. Potrvá to roky, kým sa jej podarí negatívne dôsledky napraviť.

Vyriešenie zlej finančnej situácie je o to komplikovanejšie, že do EÚ vstupovali štáty s rôznym vyspelým národným hospodárstvom a životnou úrovňou. To sa nepriaznivo odráža vo vyspelosti životnej úrovne. Životná úroveň je zasa závislá na výške zárobkov

a dôchodkov. Väčšina štátov EÚ vykazuje vyššie platy a dôchodky, ako dosahujeme my. Čo dokazuje, že majú vyššiu životnú úroveň ako naši obyvatelia. Dôležité v súčasnosti, ale najmä pre budúcnosť je, aby EÚ sa snažila čím prv do-

Veľa dôchodcov má také nízke dôchodky, že na starobu, keď potrebujú sociálne zaopatrenie v domovoch dôchodcov, nemôžu si to dovoliť, lebo im dôchodok na pobyt nestačí.

siahnuť to, aby sa životná úroveň obyvateľstva vyrovnala. Vtedy sa aktívne bude prejavovať spokojnosť obyvateľstva. Zarádzajúce je to, že sa chválime, že patríme

medzi štáty, ktoré 2. svetovú vojnu vyhrali. Čo je pravda, nie je to lož. Keď však porovnávame našu životnú úroveň s úrovňou štátov, ktoré vojnu prehrali a ich krajina bola viac zničená než naša, nemáme sa čím chváliť. Ďaleko za nimi už desaťročie zaostávame. Počet nezamestnaných nám ešte stále stúpa. Podľa prognóz bude stúpať aj v tomto roku a môže dosiahnuť aj pol milióna. Mnohé viacpočet-

né rodiny s nízkymi zárobkami ledva, že prežívajú zo dňa na deň. Rozdiely v zárobkoch sú u nás veľmi veľké. Veľa dôchodcov má také nízke dôchodky, že na staro-

bu, keď potrebujú sociálne zaopatrenie v domovoch dôchodcov, nemôžu si to dovoliť, lebo im dôchodok na pobyt nestačí. V rámci EÚ sme svedkami toho, že do našich domovov dochádzajú cudzinci, ktorí si pobyt môžu z dôchodku zaplatiť a ešte im aj dosť zostane.

Zlá finančná situácia v rodinách vplyva na zhoršenie psychiky. Riešením je dosť často zlepšiť situáciu krádežami. V poslednej úlohe sme svedkami drastického riešenia až vraždami, často pod vplyvom alkoholu. Čo v našom období nie je riešením. Financie pre život sú dôležité, ale mladším generáciám chýba najmä skromnosť. Chce mať vysoký životný štandard. Pri snahe dosiahnuť tento životný cieľ musí jej pomôcť najmä štát tým, že pre ňu vytvorí

dostatok pracovných príležitostí. V súčasnosti je to veľmi ťažké, keď celý svet zasiahla hospodárska kríza. Za pokus to spoločne so štátmi EÚ stojí. Ved' spokojnosť obyvateľstva je odzrkadlením životnej úrovne v tom ktorom štáte. Nemôžeme pri tom čakať iba na pomoc vyspelejších štátov v EÚ, ale pričiniť sa vlastnými silami a to čím prv. Nepomôže len kritizovať, ale spolupracovať a tak pomáhať riešiť recesiu. Ved' ide o nás. Ide o celý národ a o jeho lepšiu budúcnosť, lepšiu budúcnosť celého ľudstva. Správajme sa navzájom ako priatelia, navzájom si pomáhajúci a navzájom sa chápajúci. Ved' sme ešte stále ľudia a budme nimi aj v budúcnosti.

Oskar BIELIK

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Smútok v duši

Kolobeh života nezastavíš. Vždy sú hranice čas žitia a úmrtia. Ako člen ZO SZPB v Dolnom Kubíne musím vysoko vyzdvihnúť pravidelné účasti na pohrebných rozlúčkach členov SZPB v našom regióne a priamych účastníkov bojov za oslobodenie počas 2. svetovej vojny. Nikdy nechýba príhovor; pár slov pre smútočné

zhromaždenie. Môj smútok v duši vždy sprevádza zamyslenie nad životom, činmi či konaním človeka, ktorého odprevdzame na poslednej ceste. Vždy existujú spôsoby, ktoré sa musia nájsť v období existencie človeka, ktorý odovzdával hodnoty činov počas svojho bytia. Vždy vidím veľké rezervy v tejto oblasti. Každý z nás prechádza obdobím, keď sa mu dáva, obdobím keď odovzdáva a keď by mal oča-

kávať. Vždy si spomeniem na rozprávku „O troch grošoch“. Tento príbeh už asi padol do zabudnutia. Obdobie očakávania často ostane nenaplnené. Mnohí vyšliapali cestu budúcej generácie-spoločnosti. Mnohí sú smutní nad stavom, aký je, mnohí mali iné predstavy. Pokúsme sa ich počúvať, pokiaľ sú ešte medzi nami, rešpektujme ich, začneme si ich skutočne vážiť. Verím že toto

Pavol STUHLÝ, Dolný Kubín

Najväčšia iskra

Dieťa z vidieka – mal som skoro neobmedzenú možnosť pozorovať pohyb či dianie okolo mňa i nado mnou. Pohyb vo vzduchu ma osobitne pútal. Zaujímal ma „vtákom nebeským“ tú voľnosť, s akou sa pohybovali v ovzduší. Mechanizmus pohybu nám, školákovi, vysvetľovali učitelia, doplnili rodičia a známi. V neposlednom rade sme to chápali samoštúdiom priamo v prírode. A závideli. Túžili sme lietať, i keď aspoň obmedzene, ako vtáky.

Naše pokusy poznajú všetky deti. Skok vodorovný po dostatočnom rozbehu, skok zvislý pri zoskoku, pád zo stromu atď. Vari najviac sme si užívali pád do vody pri letnom kúpaní. Všetko toto prekryl ľudský um,

keď dokázal človeka posadiť do lietajúceho stroja a dať mu do ruky kormidlo. To bol približne koniec poznania letu, túžba zostala túžbou. Princíp lietania sme sa dozvedeli až na hodinách fyziky.

Medzi prvých Slovákov, ktorí lietali, patrili i náš krajan Milan Rastislav Štefánik. To sme mali už komu závidieť!

Nové iskry pre lietanie sme objavili ako zrozumiteľne vysvetlené princípy vznosu krídla. Bolo to v mojich 13–14 rokoch, keď som chodil do meštianskej školy v Brezovej p/Bradlom. A boli riadne okorenené vedomím, že medzi prvých Slovákov, ktorí lietali, patrili i náš krajan Milan Rastislav Štefánik. To sme mali už komu závidieť!

Pri tomto výklade náš pohľad preskakoval z tváre nášho učiteľa fyziky na Mohyľu generála M. R. Štefánika, ktorá stála akurát oproti oknám našej triedy.

Už dávno sme pochopili, že Ikarova cesta k lietaniu nevedie. Bude to technika rešpektujúca všetky zákony prírody. Tieto zákony treba poznať,

podľa možností ovládať a učiť sa ich. A pokrok v tejto oblasti, i keď na diaľku, sa ukazoval. Bola 2. svetová vojna. Po našej oblohe brádzili lietadlá, naše slovenské, priateľské anglicko-americké i nepriateľské nemecké. Najmä táto tretia skupina ukazovala, i keď z výšky 10 000 metrov, najnovšie výdobytky v leteckej oblasti.

Lietadlo zblízka, na zemi, som videl po prvýkrát v roku 1943. Išlo o anglicko-americký bombardér, ktorý bol poškodený nad Myjavou. Klesajúc letel v smere na západ. Vyskočilo z neho 11 vojakov na padákoch. Lietadlo dopadlo na lúku pri železničnej stanici Jablonica, roztrieštlo sa a začalo horieť. Výbuchy boli iba slabšie zo streliva do ťažkých guľometov. Bolo to popoludní a ako diváci sme nesmeli chýbať. Toto bola čierna iskra do mojej túžby lietať.

Vojna sa chýlila ku koncu. Sovietske vojská oslobodili náš kraj. Boli napáchané pomerne malé škody a mohlo sa pokračovať vo vyučovaní. V škole

bola hlavná zmena – prešli sme z nemčiny na ruštinu.

Oslobodenie Brezovej, ktorá bola garbiarska od nepamäti, nijako neovplyvnilo spracovanie kože. Osloboditeľom netrvalo dlho, keď objavili tento zdroj kvalitných usní a začali ich kupovať. Na lietadlách. Nevídané, keď okolie Brezovej je samý kopec, samá hora, žiadna rovina na pristátie. Bol koniec júna, keď sme išli v skupinkách zo školy na železničnú stanicu. Nad Brezovou sa ozval motor malého lietadla. Vo výške asi 200 metrov urobil okruh a pristál. Kúsok od obce, na roli, ktorá mala vysokú medzu pod sebou i nad sebou. Vystúpili dvaja vojaci. Jeden zostal pri lietadle a druhý sa pobral do garbiarne kupovať kožu. My, deti, sme si neodpustili vidieť štartovať lietadlo a pribehli sme čo najbližšie. Pilot naštartoval motor, zahrial, prepálil, dal na plný plyn a už štartoval. Ani nám nemuseli prikazovať, aby sme sa stiahli do bezpečia. Spoza medze som tipoval, že to dobre nedopadne. Ved' mal asi len 100 metrovú dráhu, pokosenú a pohrabanú, končiacu medzou. Ale zázrak! Mal som dojem, že vidím štartovať a odlietať najlepšieho pilota Sovietskej armády. Stúpajúc urobil nad Brezovou okruh, zamával krídlami a zamieril na východ.

Tento štart z prudkého svahu bol vari najväčšou iskrou do mojej túžby lietať. Po rokoch som lietal na motorových lietadlách v Martine a Ružomberku.

Viľiam KRŠTENÍK

Čo pre nás znamenajú Hromnice

K napísaniu týchto niekoľkých viet ma priviedol fantastický úvodný článok v Bojovníku č. 4, napísaný pani šéfredaktorkou pod titulom „Odkaz“. Číta tu človek vzácne slová. Slová nám, čo sme tu žili v čase strašnom, čase strachu, poroby, zasnávania, neúcty, týrania atď. známe. Sme tu, v malej bývalej partizánskej dedinke pod Chočskými vrchmi, už len štyria členovia SZPB a necelá desiatka neorganizovaných, čo si to všetko pamätáme, čo všetko sme tu prežili, čo všetko by sme mali ešte odovzdať našim pozostalým. A nielen našim, ale vôbec. Preto sa snažím nielen rozprávať, ale aj konať.

Pár dní v januári a týždeň v mesiaci február aj v tomto roku bol vloženy na obecnej tabuli leták pod nadpisom „Čo pre nás znamenajú Hromnice“, v ktorom aspoň heslovito, no myslím si, dosť zrozumiteľne vysvetľujem, čo sa v našej dedine odohrávalo pred 68 rokmi, na čo nesmieme zabudnúť a pokiaľ sme tu, to vštepovať do hlavičiek nášho pokolenia, že vtedy na „Hromnice“ sa naša dedina znovuzrodila. Na to nesmieme zabudnúť. To sa mnohým dedinám, nielen na Slovensku, ale na celom svete nepodarilo.

A tak sme si vtedy žijúci povedali, že tento deň zasvätime. Aj sme to začali realizovať po niekoľko rokov, no dlho sme nevydržali. K tomu treba ľudí, ľudí zapálených, presvedčených, organizačne schopných atď. A budeme sa musieť k tomu vrátiť, je skutočne fakt, že Hromnice sú našim znovuzrozením. Ved' vtedy stačilo, aby bolo jednému nepriateľskému vojakovi niečo v hlave zaharašilo a naša dedina a všetko čo bolo v nej, vrátane nás ľudí, mohlo ľahnúť popolom. A tak tu dnes nemusel byť nikto z nás, čo si musíme všetci uvedomiť.

Juraj MURINA, Osádka

Nemuseli by nám na každom kroku pripomínať, že nás v nadchádzajúcom roku čaká nulový hospodársky rast.

Babské rady na popáleniny nepomôžu

V prípade popálenín netreba pri poskytovaní prvej pomoci podľa vedúceho strediska odbornej prípravy Operačného strediska záchranej zdravotnej služby (OS ZZS) SR Jozefa Minára siahnuť po babských radách o používaní vaječného bielka, oleja či rôznych masťčiek. Ako priblížil, dôležité je vtedy postihnuté miesto chladiť, ďalšiu odbornú pomoc už poskytnú záchranári či v nemocnici.

Popáleniny majú tri stupne. Pokiaľ sa na koži objaví začervenanie, niekedy aj s pľuzgiermi, ide o popáleninu prvého stupňa. „Pľuzgiere neprepichujeme, chladíme to pod tečúcou vodou a ideme s tým na odborné ošetrenie,“ povedal Minár. Rovnaký postup je aj v prípade ťažších popálenín, kedy môže dôjsť až k zoškvareniu kože. Postihnuté miesto sa chladí 10 až 15 minút, v prípade detí opakovane po päť minút, keďže hrozí podchladenie.

Tečúca voda ako prvá pomoc chladí, zabraňuje prenikaniu tepla do hlbších vrstiev kože a zároveň tíši aj bolesť, keďže popálenina veľmi bolí. Ako poukázal Minár, pokiaľ nie je k dispozícii tečúca voda, možno postihnuté miesto ovievať alebo použiť ven-

tilátor, aby sa chladilo. Naopak, neodporúča na takýto účel používať sneh či ľad. Pomôcť si možno tiež minerálkou, nealkoholickým nápojom aj pivom, nie však destilátmi, zdôraznil.

Rovnaký prejav ako popáleniny majú aj omrzliny. Aj pri tých sa v rámci prvej pomoci využíva studená tečúca voda. Postihnuté miesta treba zohrievať pomaly, keďže cievny systém je citlivý na teplo a chlad. „Aj keď je to paradox, že studenou vodou by sme mali chladiť, ale čo sa týka omrzliny, tak ju zohrievame,“ konštatoval Minár. Postupne sa prejde na vlažnú a neskôr teplú vodu. Postihnutému tiež treba zabezpečiť suchý odev a postupne ho zahrievať napríklad dekami, podávať teplé nápoje.

Pri popáleninách a omrzlinách treba vyhľadať lekársku pomoc.

Ilustr. foto: TASR – S. Pišecký

Pri popáleninách, ktorých plocha je väčšia ako dlaň dospelého človeka, treba volať na tiesňovú linku

155 alebo 112, v žiadnom prípade sa zranený netransportuje autom do nemocnice. „Pri rozsiahlych

popáleninách hrozí popáleninový šok a vyžaduje si odbornú pomoc,“ upozornil Minár.

red TASR

Pietna spomienka v Cetune

V nedeľu 24. februára bola v Cetune (miestna časť obce Bzince pod Javorinou), dôstojná pietna spomienková slávnosť k 68. výročiu partizánskeho boja. K pamätníku padlých a umučených boli položené vence a kytice vdaky.

K pietnej spomienke prispel hymnickými piesňami ženský spevácky súbor Klenotnica zo Bzinc pod Javorinou a nechýbali ani ukážky partizánskeho boja.

„Február roku 1945 vstúpil do dejín našej obce veľmi významne ale i veľmi smutne. Už 68 rokov uplynulo od veľkej udalosti, ktorá sa odohrala v Cetune 27. februára 1945, keď členovia partizánskeho oddielu Hurban zviadli ťažký a nerovný boj proti fašistickej presile, ktorá prišla s cieľom rozbiť partizánske hnutie v horách Javoriny a podrobiť náš podjavorinský kraj,“ povedal starosta obce Pavel Bahník. Ako dodal, aj keď sa oslobodenie našej vlasti kaž-

V Cetune si pripomenuli partizánske boje.

Foto: VS

dým dňom približovalo, nenávidený nepriateľ sa napriek tomu

selyných prepádov a bojov. Na 27. februára 1945 si naplánovali prepád Cetune a zničenie partizánskeho oddielu Hurban.

Našťastie sa tieto plány nepodarilo uskutočniť aj vďaka partizánom, ale i občanom Cetune, ktorí sa nebáli nasadiť aj vlastné životy, aby prekazili plány votrelcov. Tento boj si vyžiadal tvrdú daň. „Zahynul v ňom veliteľ oddielu Hurban kpt. Miloš Uher, jeho zástupca Anton Jakubík a 16 ostatných bojovníkov. Smútok zavládol pod celou Javorinou. Útechou mohla byť len vidina slobodnej jari, ktorá sa približovala víťazným postupom Červenej armády a rumunskej armády, ktorá znamenala blížiaci sa koniec vojny,“ priblížil starosta.

Starosta privítal rodinných príslušníkov dnes už nežijúcich partizánov, ktorí bojovali v podjavorinskom kraji. Taktiež hostí, ktorí prijali pozva-

nie na spomienkovú slávnosť: poslancov NR SR Jaroslava Bašku, Dušana Bublavého, Vladislava Petráša, v zastúpení kancelárie prezidenta SR, plk. Norberta Kádeka, zástupcov veľvyslanectiev Českej repub-

liky, Ruskej federácie a Poľska v Slovenskej republike, poslankyňu TSK Annu Halinárovú, predsedu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavla Sečkára, predsedu Českého zväzu bojovníkov za slobodu Jaroslava Vodičku a ďalších hostí. Po príhovore Pavla Bahníka sa k prítomným prihovorili Pavel Sečkár i Jaroslav Baška.

Po spomienkovej slávnosti pri pamätníku, boli hostia pozvaní na posedenie do kultúrneho domu. Tam sa k prítomným prihovoril Jaroslav Vodička a Dušan Bublavý.

Dnes je už veľmi málo tých, čo si na udalosti pred 68 rokov pamätajú. Dnes, v čase mieru, ľudia možno pod vplyvom iných svojich bežných starostí na tieto významné udalosti aj zabúdajú. Aj preto je dôležité pamätať na minulosť a pripomínať si ju tak, ako každoročne v Cetune.

William SOLOVIČ

Smutný príbeh

Blíži sa 14. marec a potom aj Deň učiteľov. Pochádzam z moravsko-lieskovských kopaníc. Tam som chodila do školy štvortriedky, kde sa stal aj tento príbeh 14. marca 1939. Bol to smutný sychravý deň. Topil sa sneh a všade bolo veľa blata. Škola dostala príkaz, že všetci žiaci od šiesteho ročníka musia ísť na hranicu, ktorá bola medzi Moravským Lieskovým a Kvetnou na Morave. Nevedeli sme, prečo. Ale náš pán učiteľ určite áno a snažil sa, aby tam šlo čo najmenej žiakov. A tak niektorých poslal domov, že majú horúčku a iných pre zlú obuv. Bol tam aj učiteľ, čo to organizoval, ktorý bol gardista. Tak sme išli až na štátnu cestu, kde sa k nám pridali deti zo školy z Bučkovca. Celou cestou nás sprevádzali gardisti a stále nútili nášho pána učiteľa, aby si dal na hlavu čiernu gardistickú čapicu s brmbolcom. On odmietol a ani si ju nedal. Na hranici gardisti vykrikovali všelijaké hanlivé protičeské heslá, ako „Čecha do mecha“, „Čech a Žid, jedna niť“ a ďalšie. My, deti, sme to opakovali a kričali. Bolo to zbytočné, lebo z moravskej strany sa neozýval nikto. Po tomto cirkuse sme sa unavení a hladní vracali domov. Gardisti boli spokojní.

Smutno nám bolo na druhý deň. Začínalo sa vyučovanie a vtedy prišli dvaja muži v kožených kabátoch a pána učiteľa Rudolfa Kudličku odvedli. Plakali sme za ním. Bol to veľmi dobrý učiteľ. Nevedeli sme, čo sa s ním stalo, či ho pustili a šiel učiť inam, pretože do našej školy sa už nikdy nevrátil. Ľudia však potichu hovorili, že ho vzalo gestapo. Tak pochopil náš pán učiteľ len preto, že nechcel tú gardistickú čapicu s brmbolcom.

Tento smutný príbeh som vám napísala preto, aby ste vedeli, aké to boli časy, keď budú 14. marca všelijakí gardistickí pohrobkovia spomínať ako na nejaký významný deň.

Mária CARASOVÁ

Venujte 2% dane SZPB

Do zoznamu príjemcov 2% zo zaplatenej dane sa zaregistroval aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Nakoľko ide o jednu z mála možností, ako môžeme získať finančné prostriedky na našu činnosť, dovoľujeme si Vás požiadať o podporu našich aktivít darovaním 2% z Vašej dane z príjmov.

Poukázaním podielu Vašej dane môžete podporiť našu činnosť orientovanú na obhajobu a rozvíjanie hodnôt boja proti fašizmu, Slovenského národného povstania, za mier a slobodu v rokoch 1938–1945, ochranu a obnovu pamätníkov, výchovu a vzdelávanie k tolerancii, demokracii, rešpektovaniu tradícií a histórie slovenského národa.

Obraciame sa na Oblastné výbory SZPB, aby získavali darcov 2% dane v prospech zväzu, a tak pomohli získať alternatívne zdroje pre našu činnosť.

Identifikačné údaje:

Názov: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov,
Ústredná rada
Sídlo: Štúrova 8, 815 72 Bratislava
Právna forma: Občianske združenie
IČO: 00177431

Zo života SZPB: Oslobodenie obcí

Oslobodenie Gemerskej Polomy

V našej obci Gemerská Poloma sme si 23. januára pripomenuli 68. výročie jej oslobodenia. Oslavy zorganizovali obecný úrad a ZO SZPB v našej obci. I napriek nepriaznivému počasiu sa osláv zúčastnil slušný počet občanov. Samotný slávnostný akt sa začal slávnostnou hudbou a básňou Heleny Demkovej v miestnom rozhlase. Súčasne bol na pamätnej tabuli osadený veniec na počesť padlých pri

oslobodzovaní našej obce. Nasledoval slávnostný príhovor starostu obce Jána Chanasa, v ktorom pripomenul priebeh oslobodenia obce, ako aj počet padlých obetí a armád, ktoré sa na oslobodení zúčastnili. V závere pripomenul, aby sme nezabúdali na tieto obeť a pripomínali ich najmä našej mládeži. Po skončení osláv pozval prítomných na malé občerstvenie do sály kultúrneho domu.

výbor ZO SZPB

Posledná Biela stopa SNP

V tomto roku usporiadatelia pretekov Biela stopa, ktoré sa každoročne konajú na Skalke, zorganizovali poslednýkrát lyžiarske preteky v kategórii s názvom Priami účastníci SNP.

Preteky boli symbolické a zúčastnili sa ich dvaja účastníci SNP. Kategóriu doplnili pozostalí po účastníkoch SNP.

Na štart sa postavila aj primátorka mesta Kremnica Zuzana Balážová, aby vzdala hold účastníkom SNP, a tým si uctila ich pamiatku v poslednom preteku Biela stopa SNP.

Po preteku zástupca ObV SZPB v Žiari nad Hronom a primátorka mesta Kremnica odovzdali každému účastníkovi diplom s plakou pretekov a Čestné uznanie SZPB za účasť.

Tým sa ukončila etapa lyžiarskych pretekov, ktorými si pripomínali účastníci SNP boje v horách počas povstania v r. 1944–1945.

Biela stopa – preteky v behu na lyžiach na Skalke pri Kremnici vznikli na počesť SNP v roku 1973. Pretekov sa zúčast-

ňovali najmä účastníci SNP, čo bola hlavná kategória pretekov v behu na lyžiach. Postupne sa preteky stávali vyhľadávanými pretekmi aj pre vrcholových lyžiarov. Čas sa zastaviť nedá a kategória Priami účastníci SNP začala byť rok čo rok menej obsadzovaná, pretože roky priamych účastníkov SNP pribúdali, ich fyzické sily ubúdali a mnohí postupne odchádzali.

Organizátori zaevidovali na tohtoročnej jubilejnej Bielej stope na Skalke takmer tisícku prihlásených. Na 40. ročníku tradičného diaľkového behu na lyžiach nechýbala ani momentálne najlepšia slovenská reprezentantka Alena Procházková.

Ján MACHOVIČ, red

Odovzdali ocenenia

V zasadačke Ústrednej rady Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (ÚR SZPB) v Bratislave sa 8. februára uskutočnilo slávnostné zasadnutie výboru Klubu umelcov, spisovateľov a historikov pri ÚR SZPB. Konalo sa v nadväznosti na prijatie delegácie odbojárov u prezidenta SR Ivana Gašparoviča.

Z rozhodnutia ústredných orgánov nášho Zväzu sme udelili na zasadnutí riaditeľovi Sekretariátu prezidenta SR Mariánovi Parkányimu a hovorcovi prezidenta SR a vedúcemu tlačového odd. Kancelárie prezidenta SR Marekovi Trubačovi vysoké odbojárske vyznamenania. V mene Ústrednej rady SZPB im odovzdal Medaily M. R. Štefánika podpredseda SZPB Ladislav Jača a tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký. Vyznamenaní poďakovali za ocenenie svojej práce, ktorou nesporne napomohli upevňovaniu protifašistických hodnôt a tradícií Slovenskej republiky. Na tomto zasadnutí sme uvítali v radoch členov odbojárskeho Zväzu aj prezidenta Spoločnosti Alexandra Dubčeka Pavla Dubčeka, ktorému odovzdali preukaz člena SZPB. Tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký okrem ocenenia konkrét-

nych zásluh vyznamenaných pripomenul aj aktívnu účasť Pavla Dubčeka na protokole osláv výročí SNP a oslobodenia Slovenska, ako aj v Kyjeve a v Ovrúči v čase 100. výročia brigádneho generála in memoriam Jána Nálepku.

Zasadnutie Klubu umelcov, spisovateľov a teoretikov pri ÚR Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vo svojej druhej časti prerokovalo aj stanovisko orgánov SZPB k voľbe predstaviteľov Ústavu pamäti národa a zameraniu aktivít tohto špecifického „historiografického“ subjektu. Prerokovalo zároveň hlavné úlohy činnosti Klubu, ktorý mieni v období roku 2013 napomôcť intenzifikovať pôsobenie odbojárskeho hnutia aj v oblasti pomníkov a pamätníkov v SR a v zahraničí.

Ladislav SKRAK, tajomník Klubu umelcov, spisovateľov a historikov pri ÚR SZPB

Oslavy oslobodenia v Detve.

V Gemerskej Polome si pripomenuli oslobodenie obce.

Oslavy oslobodenia Detvy

Oslobodenie každej obce či mesta od fašizmu a hrôz II. svetovej vojny znamená v ich novodobých dejinách jednu z najvýznamnejších udalostí. Detva bola oslobodená 13. februára 1945 a jej občania si túto udalosť pripomenuli v deň 68. výročia pri Pamätníku padlých.

Oslavy oslobodenia Detvy organizoval MsÚ Detva za spoluúčasti SZPB a politických organizácií. Účastníci osláv, ktorých bolo vyše 300, zaplnili priestory okolo Pamätníka. Je potešiteľné, že sa osláv zúčastnili i príslušníci najmladšej generácie – žiaci a študenti detvianskych základných a stredných škôl. Slávnostný rámec zvýraznila účasť funkcionárov SZPB – predsedu SZPB P. Sečkára a delegácie ObV SZPB vo Zvolene na čele s jej predsedom P. Šebeňom. Oslavy začali položením kytíc. Po štátnej hymne a prednesení básne reci-

tátorkou predniesol slávnostný prejav primátor mesta Ján Šufliarský.

Primátor mesta pripomenul priebeh oslobodzovania, jeho náročnosť aj obeť. Fašisti totiž prejavovali svoje neľudské správanie až do úplného konca. 14. januára 1945 gestapo zatklo a neskôr popravilo sedem občanov Detvy, ktorých obvinili zo spolupráce s partizánmi. O 10 dní neskôr Nemci na rozhraní Detvy a Budinej obesili 18 civilných obyvateľov a jedného zastreli. Medzi nimi boli traja občania Detvy. Detvania s veľkou nádejou očakávali príchod osloboditeľov.

Z kroniky mesta a zo spomienok pamätníkov vieme, že to boli príslušníci Červenej armády a rumunskí vojaci, ktorí priniesli nášmu mestu a jeho obyvateľom slobodu a mier. Oslobodzovacie jednotky prenikli cez zasnežené stránne Poľany do Detvianskej kotliny koncom januára 1945. Najprv vytlačili Nemcov z roztrúsených samôt okolo obce a 12. februára 1945 sa prebojovali k Detve, ktorú obkľúčili zo severnej a východnej strany. Boje prebiehali vo veľmi nepriaznivých zimných podmienkach, vyžadovali si nadľudské úsilie od oslobodzovacích vojsk, pretože lesné cesty a chodníky boli zaviate snehom a boli neschodné. Detva bola oslobodená 13. februára 1945, hoci boje v jej okolí pretrvávali aj v nasledujúcich

a hodnotenie uplynulého roka

Foto: R. Babicová

Foto: ZO SZPB G. Poloma

Tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký odovzdáva preukaz SZPB Pavlovi Dubčekovi.

Foto: A. B. Molnár

Pomník v Čiernom Balogu-Páleníčné, na mieste ostrého prepadu. Zľava Ján Šulej, Mikuláš Mistrik, Štefan Paško, Emanuel Bulla, Ladislav Schmidt a Anton Pôbiš.

Foto: šp

Hodnotiaca členská schôdza ZO SZPB Špania Dolina. Ján Fábik, Anton Pôbiš, Ján Šulej, Štefan Paško, Ján Rýs, Ján Žiška a Viliam Longauer.

Foto: šp

Rozšírili spoluprácu

Záver a začiatok nového roku už tradične bývajú hodnotením práce výboru a celej Základnej organizácie SZPB. Tak to bolo aj v Základnej organizácii SZPB v Španej Doline, ktorá má 58 členov.

V starej baníckej obci so slávnou tradíciou baníctva a hlavne s jej povstaleckou činnosťou obyvateľov a partizánskej skupiny „Dolina“, ktorá tu pôsobila päť mesiacov, začali sa hostia a členovia ZO SZPB schádzať v starej baníckej krčme, kde sme privítali predsedu Historicko-odbojovej skupiny partizánov v SNP pri Ústrednej rade SZPB Jána Rýsa, člena Predsedníctva OblV SZPB v Banskej Bystrici Jána Žišku, predsedu OblV SZPB v Brezne Jána Šúlaja, tajomníka OblV v Brezne Antona Pôbiša, vedúceho organizačného oddelenia ÚR SZPB Viliama Longauera a starostu obce Mariána Slobodníka, predsedu ZO SZPB Banská Bystrica – Tr. SNP/A Štefana Bartoša a tajomníka ZO SZPB Donovaly Virgila Farkašovského.

Po prečítanej správe o činnosti za uplynulý rok našej ZO SZPB, ktorá si dobre splnila všetky úlohy, ktoré si vytýčila v pláne činnosti, začala sa búrlivá diskusia, v ktorej sa ocenila práca výboru ZO a hlavne členov, ktorí sa zúčastňovali ako jediní na všetkých podujatiach a výročiach v obci. Bola vysoko hodnotená spolupráca s družobnou ZO SZPB Banská Bystrica Tr. SNP/A, ktorej je predseda Štefan Bartoš, s ktorým bola ešte v minulom roku podpísaná Zmluva o vzájomnej spolupráci. Viacerí sa kriticky vyjadrovali o spolupráci a riadení Oblastného výboru v Banskej Bystrici.

Podakovanie sa nám dostalo od všetkých hostí za udržiavanie a rozvíjanie bojových tradícií, ktoré vyjadrili Ján Šulej a Anton Pôbiš vo svojich diskusných príspevkoch. Poďakovali našej ZO SZPB za dlhoročnú, úspešnú spoluprácu v rámci Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, spojenú s aktívnou výmenou skúseností pri organizovaní rôznych akcií. Nakoniec bola podpísaná Zmluva o vzájomnej spolupráci medzi ZO SZPB Donovaly a ZO SZPB Špania Dolina, ktorú podpísal a prevzal tajomník Virgil Farkašovský a za ZO SZPB Špania Dolina predseda Štefan Paško.

„V zmysle poslania a cieľov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a zlepšenia činnosti našich základných organizácií dohodli sme sa na vzájomnej preobe organizácie prospešnej spolupráci. Jej náplňou bude vzájomná informovanosť o metódach práce a o spôsoboch zvyšovania jej prítlačivosti a zvyšovania osvetovej a propagačnej činnosti,“ uvádza sa v zmluve. Vlastenectvo a hrdinstvo budeme sledovať, aby história tohto obdobia a významné ľudské hodnoty jeho súčasníkov boli trvalými hodnotami v súčasnosti aj budúcnosti. „Prehlasujeme, že náš zámer pokladáme za aktuálny najmä v súčasnosti, v období oživania neofašizmu, ktoré sa v súčasnej spoločnosti nestretáva s účinným odporom,“ dodáva zmluva o vzájomnej spolupráci.

Na záver sme prijali pozvanie Oblastného výboru SZPB v Brezne a Čiernom Balogu, ktoré sme s radosťou prijali a aj ich navštívili. Počas dvoch dní sme navštívili Oblastný výbor v Brezne a ZO SZPB na Čiernom Balogu-Páleníčné na mieste ostrého prepadu, kde partizáni spoločne s občanmi Čierneho Balogu zabránili nemeckej presile približne 350 fašistických vojakov vniknúť na Čierny Balog. Pri tomto boji bol 28. januára 1945 smrteľne zranený občan Jozef Schön. Štefan PAŠKO predseda ZO SZPB Špania Dolina (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

obyvatelia za našu slobodu ostanú v myšliach generácií navždy živí,“ uviedol priamator Detvy.

Predseda ÚR SZPB Pavol Sečkář zdôraznil, že samotné oslobodenie slovenských miest a obcí – a to nielen Detvy – bolo vyvrcholením protifašistického odboja a bojovej činnosti partizánov, povstaleckej armády a v poslednej fáze najmä jednotiek Červenej armády, v zostave ktorých pôsobil tiež 1. čs. armádny zbor a aj v prípade oslobodzovania Detvy tiež niektoré jednotky rumunskej armády. Samotnému oslobodeniu predchádzali nezabudnuteľné okamžiky vystúpenia slovenského ľudu v SNP. Práve Detva zaznamenala v tomto období významnú a jedinečnú udalosť, pretože 1. októbra 1944 sa tu konala jediná prehliadka partizánskych jednotiek počas SNP. Povstanie sa stalo najvýraznejším prejavom odporu a odboja Slovákov voči fašizmu. „Práve odboj proti fašizmu, a to nielen nemeckému, či slovenskému počas II. svetovej

vojny, ale každému a i v dnešných časoch sa musí stať trvale platným odkazom i pre súčasnosť, i pre dnešnú generáciu, a pre každého slušného človeka,“ zdôraznil Pavol Sečkář.

Pietny akt pri Pamätníku padlých skončil hymnickou piesňou Kto za pravdu horí.

Členovia ZO SZPB v Detve sa potom presunuli do neďalekého Kultúrneho domu, kde sa konala členská schôdza organizácie. S veľkou pozornosťou sa stretlo vystúpenie predsedu ÚR SZPB P. Sečkářa. Ten vo svojom prejave oboznámil členskú základňu so súčasnou neľahkou situáciou SZPB, jeho postavením v spoločnosti, veľmi zložitými ekonomickými podmienkami existencie a s tým súvisiacimi ťažkosťami pri naplňaní jeho hlavnej, ale tiež nezastupiteľnej úlohy – presadzovania odkazu obetí, hrdinov a vôbec účastníkov protifašistického odboja.

plk.v.v. Dušan ŠABLATÚRA
predseda ZO SZPB v Detve

Janko Blaho

(15. 9. 1901 – 24. 4. 1981) – SPEVÁK

Spevák, zberateľ ľudových piesní a hudobný pedagóg Janko Blaho zasvätil život hudbe, ale blízke mu boli i ďalšie druhy umenia. Bol známym hudobníkom, organizátorom hudobných akcií na Slovensku a vyhľadávaným spoločníkom. Priateľskou povahou priťahoval najmä umelcov, ktorí za ním, podobne ako za jeho otcom, radi chodievali.

Narodil sa 15. septembra 1901 v rodine skalického rodáka a neskôr známeho politika a spisovateľa doktora Pavla Blahu. Jeho otec – lekár – a strýko – farár Ľudovít Okánik – boli zánietení národovci a v Skalici úspešne pokračovali v osvetovej práci, ktorú tam pred nimi začal novinár a vydavateľ Daniel Lichard. V roku 1905 sa rodina presťahovala do budovy kultúrneho domu, postaveného podľa návrhu známeho architekta Dušana Jurkoviča, kde bol byt i ordinácia. Nejaký čas v dome sídlila redakcia slovenských ľudových novín a časopisu Pokrok a vládol tam čulý spoločenský ruch.

Obecná škola, do ktorej chodil Janko Blaho v rodisku, bola maďarská, ale doma Blahovci hovorili výlučne po slovensky. Ako malý sa tešil na prázdniny, keď s rodičmi chodieval do Luhačovíc, kde mal jeho otec istý čas v kúpeľoch ordináciu. V Slovenskej búde, ktorú tiež projektoval Dušan Jurkovič, sa pri skalickom víťu stretávali spisovatelia, výtvarníci, hudobníci, ale aj lekári a ďalšie osobnosti. Stálym hosťom rodiny bol napríklad spisovateľ P. O. Hviezdoslav. Janko sa tam prvý raz stretol s divadlom, lebo pred prvou svetovou vojnou

pravidelne chodili do Luhačovíc divadelnej spoločnosti Frídova a Jeřábkova. Zoznámil sa tam aj s opernými predstaveniami, v ktorých hosťovali budúci interpreti Národného divadla v Prahe a Slovenského národného divadla v Bratislave. Po vypuknutí prvej svetovej vojny spoločenský a kultúrny život v Luhačoviciach zmlkol. Vtedy bol Janko Blaho študentom gymnázia v Skalici, kde roku 1919 zmaturoval. V štúdiu pokračoval na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a súčasne študoval spev u Kristiny Morfovej, sólistky opery Národného divadla v Prahe. V tom čase mal za sebou prvé spevácke skúsenosti z rodnej Skalice, kde hral v ochotníckom divadle, príležitostne spieval ľudové piesne a dirigoval skalický spevokol. V prvých rokoch novovzniknutej Československej republiky sa kultúrna činnosť v Skalici zamerala aj na

symfonické koncerty a spevácky obzor budúceho hudobníka sa rozšíril. V Prahe sa Janko Blaho stretol s mladými ľuďmi takmer z celého Slovenska, ktorí sa zhromažďovali v agilnom spolku Detvan. Spoločenským strediskom bol aj internát – známa Štefánikova kolej, kde Slováci zvyčajne bývali. Janko Blaho sa tam zoznámil a na celý život skamarátil s viacerými budúciimi slovenskými umelcami. Príležitostí na stretnutia a zábavu bolo dosť, Praha žila v tom čase čulým životom a Janko Blaho vďačne zapadol do jej víru.

Od začiatku vysokoškolských štúdií bol Janko Blaho aj členom spevokolu Hlahol, kde celých päť rokov spieval prvý tenor, čo bolo preňho veľkou školou, hoci vtedy

hviezdnu spevácku budúcnosť. V Miláne študoval u profesora Stefana Studu.

Po návrate z Talianska vystúpil Janko Blaho 22. júna 1926 v bratislavskej Redute s barytonistom milánskej La Scaly Umberto Urbanom. Potom pohostinne spieval v Košiciach ako Alfréd vo Verdiho *Traviate* a Rudolf v Pucciniho *Bohème*. Po úspešných vystúpeniach ho Oskar Nedbal roku 1927 angažoval ako prvého slovenského profesionálneho speváka do operného súboru SND. V súbore bol od začiatku výrazným lyrickým tenorom a počas svojej speváckej kariéry tam vytvoril 155 operných a operetných úloh. Spieval vo všetkých dovtedy u nás uvedených Smetanových a Mozartových operách, ako aj v siedmich

Janko Blaho

Zdroj: www.snd.sk

Verdiho operách. Ešte predtým chcel Janko Blaho vyhovieť otcovmu želaniu a na jar 1925 nastúpil do advokátskej kancelárie Dr. Maderiča ako koncipient. Keď sa však do právnickej práce v kancelárii začala miešať politika, nepáčilo sa mu to. Našťastie ho to už väčšmi ťahalo k spevu, tak sa tým nezaťažoval a na jeseň roku 1926 s právnickou praxou definitívne skončil. V najbližších rokoch čakali Janka Blahu okrem úspechov aj životné straty. Koncom novembra 1927 mu zomrel milovaný

otec, ktorý ho vždy podporoval v umeleckom smerovaní a tešil sa z každého jeho úspechu. Na Štedrý deň roku 1930 na zázname SND v Záhrebe tragicky zomrel jeho obľúbený dirigent Oskar Nedbal.

V ďalších rokoch dosiahol Janko Blaho spevácke úspechy aj pod taktovkou iných dirigentov. Vystupoval pod vedením Richarda Straussa, Václava Talicha, Hermanna Abendrotha, Otakara Ostrčila a Jánosa Ferencsika. Často hosťoval v Prahe, Bukurešti, Číne, vo Viedni a Varšave. Spieval sóla vo veľkých kantátov-oratoriálnych dielach, napríklad v Beethovenovej *IX. symfónii*, v Dvořákovvej *Svatební košili*, v Berliovom *Prekliatí Fausta*, v Novákovej *Búrke* či v Suchoňovom *Žalme zeme podkarpatskej*. Okrem toho patril medzi najlepších interpretov slovenských ľudových piesní. Bol aj zánieteným zberateľom hudobného folklóru na Záhori a zozbieraný materiál vydal v šiestich zborníkoch pod názvom *Záhorské piesničky*. Dlhé roky pôsobil ako hudobný pedagóg, viedol Katedru opernej reprodukcie na Vysokej škole múzických umení v Bratislave, kde vychoval viacerých významných slovenských operných spevákov. V diele jedinečného slovenského hudobníka pokračovali aj jeho tri deti – syn Pavol ako člen operného zboru SND, dcéra Helena ako choreografka a tanečná pedagogička a druhá dcéra Eva, ktorá sa stala speváčkou a uznávanou vysokoškolskou profesorkou.

Janko Blaho zomrel 24. apríla 1981 v Bratislave a pochovaný je v rodnej Skalici.

Jozef LEIKERT

Majster Štefan Pelikán sa dožíva 78 rokov

Akademický sochár a maliar Štefan Pelikán sa dožil 16. februára krásneho veku 78 rokov. U majstra platí porekadlo, že nemá čas pre prácu starnúť. V plnom nasadení tvorí aj v týchto dňoch. Majster žije a tvorí v Lietavskej Lúčke pri Žiline.

Štefan Pelikán sa narodil 16. februára 1935 v Lietavskej Lúčke. Vojnové roky zažil ako dieťa. No k jej priebehu najmä na Považí pri Strečne ho viažu osobné spomienky na účasť v povstaní jeho otecka, ktorý ho po skončení vojny zoznamoval aj

so svojimi spolubojovníkmi, najmä francúzskymi partizánmi. Z viac ako stovky Francúzov, ktorí bojovali proti fašizmu v SNP, tých, ktorí prežili, poznal osobne takmer všetkých. Po skončení Akadémie výtvarných umení v Prahe v roku 1956 sa vrátil do svojho rodiska.

Jeho životná púť do roku 1990 bola, dalo by sa povedať, trnistá. Ťažisko jeho tvorby v tomto období predstavovala sakrálna tvorba, pamätne tabule slovenských dejateľov a obrazy francúzskych partizánov a niektorých veliteľov partizánskych odíelov.

Po zmenách po roku 1989 sa svojou tvorbou trvale zapísal aj do Gemera-Malého Hontu. V obci Klenovec najskôr vytvoril reliéf francúzskemu národnému hrdinovi Karolovi Pajerovi a v roku 2011 vytvoril jeho bustu, ktorá je umiestnená na Obecnom úrade v Klenovci. V tomto roku prezentoval aj svoju maliarsku tvorbu a drevené plastiky v Klenovci a v Tornali. V roku 2011 pri príležitosti 67. výročia oslobodenia Tornale bol 19. decembra na budove, kde mal od 20. 12. 1944 do 15. 1. 1945 svoj štáb maršal ZSSR Rodion Jakovlevič Malinovskij, veliteľ 2. Ukrajinského fron-

tu, odhalený medený reliéf maršala. Taktiež v meste Tornaľa v priestoroch Centra voľného času bola v roku 2011 inštalovaná jeho výstava drevených plastík a obrazov.

Štefan Pelikán počas ohliadky vypáleného hradu Krásna Hôrka.

Foto: archiv jp

V roku 2012 zhotovil a boli inštalované v obci Chanava medený reliéf a portrét zakladateľa Uhorskej kinologie a literárneho kritika grófa Hanvaiho.

Okrem umeleckej tvorby sa angažuje aj v SZPB. Členom je od roku 1965 a dodnes pracuje ako člen historicko-dokumentárnej komisie pre ÚR SZPB a ObV SZPB v Žili-

ne. Okrem toho v roku 1955 založil v Žiline Klub priateľov Francúzska a Slovenska, ktorého je predsedom. V Žiline je taktiež členom Klubu vojenských výsadkárov, ktorý bol založený v roku 2000.

Francúzsky parlament majstrovi udelil naj-

vyššie francúzske vyznamenanie za umenie a od roku 2009 je laureátom Europey, ktorú mu udelila Európska komisia za umenie. Taktiež je nositeľom niekoľkých vyznamenaní Francúzskej republiky a SZPB. V roku 1990 mu bola udelená Zlatá medaila generála M. R. Štefánika I. stupňa.

J. PUPALA
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Štefan Pelikán v Slavošovciach s Milanom Sajenkom v Múzeu P. E. Dobšinského.

Foto: archiv jp

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Andrejová:** Anna Simková 91 rokov.
- **Bardejov 1:** Jozef Lukáč 93 a Andrej Ontkanin 70 rokov.
- **Bardejov 2:** Anna Kazimirová 80, Anna Didiková 60, Andrej Drab a Vlastimil Vilner 40 rokov.
- **Bardejov 3:** Ján Hiščár 88, Anna Kendrová 86, Aladár Kunst 83, Anna Dorošová 65, Ľubica Holováčová a Katarína Pribitná 50 rokov.
- **Bratislava 12:** Emil Richter 84 rokov.
- **Bratislava 18:** Jozef Fritz 91 a Jozefína Igazová 90 rokov.
- **Bernolákovo:** Mgr. Jaroslav Bilčík 60 rokov.
- **Badín:** Irena Petreková 65 rokov.
- **Brezno 1:** Paulína Giertlová 90, Mgr. Štefan Giertl 84 a Karol Havlíček 83 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Ing. Peter Baroš 60 rokov.
- **Breznica:** Jozef Klimák 70 rokov.
- **Bojnice:** Emília Ajtnerová 84 rokov.
- **Bracovce:** Mária Lukáčová 85, Anna Jacková 84 a Anna Tatarová 81 rokov.
- **Budkovce:** Ján Palínský 90 a Mária Benejová 81 rokov.
- **Bystré:** Helena Cípalová 85 rokov.
- **Bátorové Kosihy:** Alžbeta Benisková 87, Júlia Múčková a Mária Carasová 86 rokov.
- **Betliar:** Ján Kravárik 60 rokov.
- **Cigel:** Jozef Hajster 80 rokov.
- **Čierny Balog:** Margita Ťaťká 75 a Margita Pepichová 70 rokov.
- **Čadca:** Viera Kullová 70 rokov.
- **Dolná Krupá:** Emília Dusíková 75 a Ružena Sekerová 60 rokov.
- **Dunajská Streda:** Ján Bella 90 a František Lunák 70 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Alžbeta Šušmáková 83 a Katarína Vlčková 60 rokov.
- **Detva:** Valent Lapín 93, Jozef Melicherčík 92, Mária Sliacka a Eduard Černecky 83, Viera Stanovská a Zdenka Szaboová 70, Katarína Mihalčíková 60 rokov.
- **Donovaly:** Miroslav Mydlo 82 rokov.
- **Dobšina:** Júlia Klementíková 88 a Emília Sklenárová 80 rokov.
- **Gočovo:** Emília Božíková 86 rokov.
- **Henckovce:** Mária Fafráková a Mária Janičková 85, Mária Lazorová 70 rokov.
- **Harmanec:** Elena Kohútová 65 a Jaroslav Martiška 60 rokov.
- **Humenné 1:** Alžbeta Jakubová 86 rokov.
- **Hostie:** Jozef Vida a Štefan Krajčo 90 rokov.
- **Hrachovo:** Jozef Veloch 65, Elena Porubiaková a Mariana Velechová 60, Mária Šlajferová 55 rokov.
- **Hnúšťa:** Ján Štefánik 91 rokov.
- **Holčíkovce:** Anna Nedzbalová 91 a Štefan Vilcega 50 rokov.
- **Hažlín:** Anna Tomondyová 82 rokov.
- **Chmeľová:** Jozef Goc 87 rokov.
- **Choňkovce:** Mária Danková 90 a Mária Copková 83 rokov.
- **Jovsa:** Irina Borzová 86 rokov.
- **Jelšava:** Mária Paveleková 89 rokov.
- **Kremnica:** Oldrich Vajs 70 rokov.
- **Kanianska:** Jozef Čecho 90 rokov.
- **Kríže:** Anna Tejová 87 rokov.
- **Levoča:** Mária Staneková 87 a Emília Kopkášová 60 rokov.
- **Levice:** Anton Šebo 80 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Marta Hrivnáková 90, Mária Žiaranová 87 a Rudolf Haraga 86 rokov.
- **Lastovce:** Barbora Uporská 86 rokov.
- **Martin – Stred:** Magdaléna Steinerová 85 a Ondrej Kučera 84 rokov.
- **Martin – Sever:** Klára Rudá 84 rokov.
- **Martin – Východ:** Matej Krajňák 90 a Júlia Ďuricová 70 rokov.
- **Muráň:** Anna Simanová 87 a Rudolf Krokavec 65 rokov.
- **Michalovce 1:** Mikuláš Kopas 93, Anna Tomková 89, prof. Štefan Ivanko 82, Jozef Fedor 70, Mgr. Juraj Vetrecin 55 a Igor Zinčuk 45 rokov.
- **Michalovce 2:** Ing. Jozef Fedorišin 87, Jozef Zabadal 60 a Juraj Hocman 35 rokov.
- **Nacina Ves:** Ján Bobík 91 rokov.
- **Nemce:** Katka Dvorská 40 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Margita Hrbatá 93, Apolónia Vašková 92 a Mária Podlúcká 70 rokov.
- **Nižný Žipov:** Jolana Ščerbáková 86 rokov.
- **Osádka:** Vladimír Lupták 83 rokov.
- **Ostrý Grúň: Ondrej Maslen 101,** Rudolf Šopa 82, Anna Píšová a Jozef Štefanča 65 rokov.
- **Pohorelá:** Jozefína Melková 94, Františka Tešlarová 87, Ján Pumpura 83, Anna Kybáková 82, Juliana Tlučáková 81 a Jozef Putnok 65 rokov.
- **Prievidza pri HBP:** Eva Žáková 75 rokov.
- **Prašník:** Alžbeta Zollerová 85 rokov.
- **Príbovce:** Ján Ďurčov 94 rokov.
- **Púchov:** Mária Slavíčková 86 rokov.
- **Prešov – Solivar:** Hedviga Milkovičová 85 rokov.
- **Považská Bystrica:** Margita Filípková 82 a Milan Sychra 80 rokov.
- **Porúbka:** Mária Horňáková 87 rokov.
- **Petrovce:** Miroslav Ivančo 55 rokov.
- **Partizánska Lupča:** Anna Bartošová 99, Ján Bella 87, Anna Potkanová 82, Helena Valentová 81, Ivan Král 70, Pavel Honec a Jozef Stanekoviansky 60 rokov.
- **Rajec:** Anna Plundríková 84 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Božena Mítková 84 a Žofia Kepková 83 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Alžbeta Frischerová 82, Jolana Kalianková 75, Alžbeta Belanová 65 a Andrea Kvietková 40 rokov.
- **Rakovnica:** Helena Fábianová 83 rokov.
- **Revúca:** Mária Kubajdová 90, Zuzana Profantová 89, Irena Čatlošová a Ján Kršniak 81, Mária Fráková 80, Jozef Boroš 75, Mgr. Rudolf Repák a Ján Málík 70, Marta Uhrinová 40 rokov.
- **Slavošovce:** Pavlína Kováčová 87 rokov.
- **Skýcov:** Anna Matejová 87 rokov.
- **Svit:** Eleonóra Zacharová 90 rokov.
- **Sučany:** Anna Holigová 88, Žofia Margetínová a Jozefa Urbanová 80 rokov.
- **Sliac:** Zuzana Závacká 88 a Júlia Nádvořníková 86 rokov.
- **Senica:** Mária Patáková 86 a Ctibor Vlk 81 rokov.
- **Sečovce:** Verona Nováková 88 rokov.
- **Sobrance:** Ján Krištof 87 a Marta Figľarová 60 rokov.
- **Strážske:** Amália Mochťáková 55 rokov.
- **Tušice:** Anna Katová 81 a Božena Nízka 60 rokov.
- **Tlmače:** Izabela Čuchorová 70 rokov.
- **Tisovec:** Vilma Kubínska 91, Ján Greksák 86 a Anna Ambrózová 82 rokov.
- **Topoľčany 1:** Dušan Rastislav Martoš 82 rokov.
- **Trenčín 1:** Edita Cvachová a Jaroslav Šupala 88, Ing. Jozef Mikloš 83 rokov.
- **Trenčín 2:** Ján Lajda 83 rokov.
- **Trebišov 2:** Michal Hospodár 90 a Božena Baranová 80 rokov.
- **Utekáč:** Emil Vrábel 70 rokov.
- **Veľaty:** Anna Rybárová 84 a Júlia Ihnatová 81 rokov.
- **Veľký Krtíš:** Jozef Vanko 93 a Ondrej Gálik 89 rokov.
- **Vyšná Slaná:** Želmíra Vysoká a Ján Pačenovský 65, Mária Kravsová 60 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Margita Tóthová a Jozef Kužma 85, Ing. Milan Muška 60 rokov.
- **Vranov n/Topľou 2:** Paula Lapuniková 88 rokov.
- **Vojčice:** Verona Chodaničová 80 rokov.
- **Zalužice:** Andrej Smolák 87 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Štefan Dubovský 90 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Margita Hudecová 86 a Zorka Pilchová 84 rokov.
- **Zemplínske Hradište:** Anna Blačková 87 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Mária Nipčová 65 rokov.
- **Žilina 1:** Ján Gibas 86 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Rozlúčka

Na konci minulého roka sa členovia našej ZO v Zemianskych Kostolánoch rozlúčili s dlhoročným členom, posledným priamym účastníkom SNP Jozefom Hulínom vo veku nedožitých 90 rokov.

Ako vojak sa 29. augusta 1944 dobrovoľne prihlásil do SNP. Po jeho potlačení bol zajatý a odvečený do zajateckého tábora Fallingbostel

v Nemecku. Domov sa vrátil v auguste 1945. Patril medzi zakladateľov našej základnej organizácie v tom istom roku, v ktorej bol dlhoročným členom i funkcionárom. Za jeho účasť v boji i aktívnu prácu bol ocenený mnohými vyznamenaniami. Odišiel skromný, pracovitý človek.

Ďakujeme, Jožko, za vašu statočnú prácu.

Česť jeho pamiatke!

Anna KOMANEKOVÁ

Odišiel z našich radov

Piaty február bol dňom, kedy nás navždy opustil vo veku 86 rokov Ervín Zemko, dlhoročný člen SZPB, funkcionár a predseda ZO SZPB v Istebnom.

Narodil sa 22. 12. 1926 v Hornej Lehote pri Podbrezovej. Ešte

pred vypuknutím SNP odchádza do Nízkych Tatier k partizánskej jednotke „Za slobodu Slovanov“. S jednotkou prechádzal cez Svit, Vysoké Tatry, Žarnovicu, Banskú Štiavnicu a Hronskú Dúbravu. Bojoval aj pri Telgárte. Po prechode k ČSA na ceste Brezno – Hriňová 13. 12. 1944 bol zajatý a uväznený v Banskej Bystrici. Tesne pred ukončením vojny bol oslobodený. Prichádza do rodnej obce a so zármutkom sa dozvedá že mína usmrtila jeho 17-ročného brata i matku a nebezpečne zranila jeho staršiu sestru.

Po vojne pracoval v Podbrezovej a v roku 1953 odišiel pracovať do novovybudovaných Oravských ferozliatinových závodov v Istebnom.

Jeho život sa spájal aj z aktívnou športovou činnosťou, atletikou a lyžovaním. Aktívny športovec,

tréner a funkcionár Ervín Zemko bol výnimočný človek. Neušli mu podujatia ako Biela stopa SNP, Zvolenský maratón na počesť letcov SNP, Žaškovský či Košický maratón, ktorého sa zúčastnil aj ako 62 ročný. Ako 73 ročný sa ešte zúčastnil Slovenského pohára „Masters v lyžovaní“.

Ako člen ZO SZPB v Istebnom sa často zúčastňoval prednášok a rozpráv na tému SNP a odboj v ZŠ Janka Matúšku v Dolnom Kubíne a iných v regióne. Vnuk Peťko a mladí športovci, ktorých trénoval, veľmi radi počúvali jeho pútavé rozpravy z obdobia 2. sv. vojny.

Odišiel výnimočný človek, ktorého život, činy a odkazy nesmú padnúť do zabudnutia. Ja osobne vzdávam hold jeho životu, práci a osobnej zainteresovanosti.

Česť jeho pamiatke.

Pavol STUHLÝ

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bardejov 1** s 80-ročným Jánom Grešom a 65-ročným Gabrielom Prepirom.
- **Bardejov 3** s 93-ročným Jánom Riznárom.
- **Čierny Balog** so 103-ročnou Teréziou Herichovou a 94-ročným Jánom Polkánym.
- **Detva** s 94-ročným Petrom Stehlíkom, 76-ročným Františkom Murínom, 75-ročným Eduardom Stanovským a 72-ročným Pavlom Uhliarom.
- **Pohorelá** so 74-ročným Michalom Rochovským.
- **Pliešovce** so 72-ročnou Zuzanou Šajbanovou.
- **Rakovce n/Ondavou** s 90-ročným Jánom Giraltošom a 86-ročnou Júliou Bančejovou.

- **Rožnava** so 71-ročnou Ing. Boženu Janičkovou.
- **Slavošovce** s 90-ročným Ondrejom Paličkom.
- **Snina** s 87-ročnou Petroneľou Chyrovou.
- **Trenčín 1** s 90-ročným Alexandrom Cimbalákom a 87-ročnou Miladou Dobiašovou.
- **Vráble** s 83-ročným Emilom Rózom.
- **Žilina 1** s 87-ročnými Bohumilom Matušikom a Jurajom Piekarskym, 85-ročným Jurajom Čabom.
- **Žilina 2** s 82-ročným Jánom Jancíkom.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Príbeh Antona Šályho v druhej svetovej vojne (2)

V minulom čísle sme vás zoznámili s vojnovým životom Antona Šályho. Svoje spomienky ukončil pri stretnutí s kapitánom Trojanom pri Babinej. Bojovník prináša dokončenie jeho zaujímavého rozprávania o živote partizánov.

Naša rota bola 24. októbra presunutá až do Čierneho Balogu, kde hrozilo postúpenie Nemcov od Tisovca a zas nasledujúceho dňa presunutie cez Mýto pod Ďumbierom a Čertovicu, Vyšnú a Nižnú Bocu až cez Malužinú smerom na Kráľovu Lehotu. Obranné postavenie po nás v Dobrej Nive prevzal priezvedný oddiel, posilnený delostrelectvom, ale Nemci toto obranné postavenie prelomili a nasledujúceho dňa útokmi od Dobrej Nivy a Žiaru nad Hronom obsadili Zvolen. Telefónne linky boli v meste neprerušené a veliteľ práporu pancierového pluku SCHILL sa dovolal z hotela vo Zvolene generálovi Golianovi a vyzval ho na bezpodmienečnú kapituláciu. Golian nemohol o tom sám rozhodnúť a chcel sa poradiť so Slovenskou národnou radou v Banskej Bystrici. Ku konečnému rozhovoru už medzi nimi nedošlo, pretože telefónne spojenie bolo následne prerušené.

Naša rota sa v tom čase nachádzala na postupe úzkou dolinou po oboch stranách lesa od Malužinej na Kráľovu Lehotu. Striedali sme pri tom ustupujúcu menšiu jednotku 1. čs. armády plk. Markusa, pred postupujúcou motorizovanou jednotkou Nemcov Wittenmaier. Zaujali sme obranné postavenie, naše družstvo až vo svahu lesa. Nemci spustili na nás s náprotivného svahu paľbu, ktorá potom trvala z oboch strán až do noci. V neskorých nočných hodinách naša rota z hlavnej cesty ustúpila, ale naše družstvo na ústup nestiahla. Rota ustúpila cez Čertovicu až do Mýta pod Ďumbierom. My sme sa tam dostali do obkľúčenia, a tým bolo naše spojenie s našou jednotkou prerušené. Až druhého dňa sa nám podarilo pod mojím velením prebojovať a predať sa z tohto ob-

klúčenia a ustúpiť strmými zasneženými svahmi až na Ďumbier do priestoru Štefánikovej chaty.

Nachádzalo sa tu už veľké množstvo bojovníkov povstania v neorganizovaných skupinách. Tu sme sa dozvedeli, že gen. Viest už vydal rozkaz o rozpustení armády a niektorí velitelia odporúčali svojim mužstvám, aby sa vrátili do svojich domovov. O našej jednotke a parbrigáde sme sa nič nezvedeli, kde by sme ich mohli vyhľadať. Na Ďumbieri sme boli ešte piati spolubojovníci nášho družstva. Držali sme sa spolu, zásobili sme sa tu do chlebníka nábojmi, a tak ako iné menšie skupinky dali sme sa západným smerom k svojim domovom, aby sme sa zachránili pred zimou a smrťou hladom. Nemali sme vôbec nič na jedenie, ani haliery, ani jednej cigarety. V ľahkom letnom oblečení mal každý jednu malú celtu, zbraň, chlebník, v ňom lyžicu a náboje. V takýchto zlých podmienkach, od premrznutia, vyčerpanosti, aj hladu, zahynulo tam v strmých svahoch Ďumbiera 83 mojich spolubojovníkov 2. čs. sam. pd. brigády. Bolo to v čase, keď tam zahynul aj Ján Šverma.

Takmer tri týždne sme sa prebojovávali a predierali hrebeňmi Nízkych Tatier, Veľkej Fatry, Kremnických Hôr a Vtáčnika a ja nakoniec až do Pohronského Inovca. V Kremnických Horách už odbočili k svojim domovom traja naši spolubojovníci. Ostali sme dvaja, s Gustom Šopom. V Kl'aku už ostal aj on doma. Prenocoval som u neho, dal mi civilný oblek a ráno som pokračoval ďalej v ceste už sám, so sekerou na pleci. Šiel som zase veľmi nebezpečným úsekom, cez Kl'ak, Ostrý Grúň, až k Pohronskému Inovcu a do osady Stará Huta pri Novej Bani. Doma som

Presun jednotiek 5. taktickej skupiny na bojisko v dolnom Turci.

Foto: archív A.S.

ešte pred večerom vyčkal skrytý pri rodičovskom dome v záhrade, kým sa v dome rozsvietilo svetlo a pohľadom cez okno som si overil, či môžem bezpečne vojsť dnu.

Rodičia nemali o mne od leta žiadne informácie. Doma som nemohol ostať nielen kvôli Nemcom, ale ešte viac kvôli konfidentom. V Novej Bani bolo nielen oddelenie ústrednej štátnej bezpečnosti, ale aj gestapo. Odišiel som s tromi domácimi priateľmi, ktorí sa tiež ukrývali, do zemľanky na okraji lesov Pohronského Inovca v lokalite Zámčisko. Blízko v susedstve, v lokalite Krtinová, mala základňu aj Nitrianska partizánska brigáda. V prvých dňoch februára 1945, keď som šiel lesom so sekerou po drevo na kúrenie, spozoroval som sedieť v snehu za vyvráteným stromom troch mužov. Dostal som sa nepozorovane až do ich blízkosti a udril som silno sekerou o buk, za ktorým som bol ukrytý. To ich vyplašilo, vstali, zbrane som im nevidel a vykročil som k nim. Zároveň som sa ich hneď pýtal, kto sú. Boli na úteku z väzenia z Nitry, dostali sa až sem a nevedeli sa zo-

rientovať, kde sa práve nachádzajú. Chceli sa dostať k partizánom. Pýtal som sa, za čo boli väznení a žiadal som od nich, aby mi povedali pravdu. Odpovedali, že väznení boli preto, že sú členovia komunistickej strany a predstavili sa mi menami: Viliam Široký (budúci predseda čs. vlády), Július Ďuriš (budúci minister poľnohospodárstva) a súdny úradník Ilčík (budúci funkcionár ministerstva vnútra), za pomoci ktorého sa im útek z väzenia podaril.

Videl som na nich, že sú premrznutí, unavení aj ustráchaní a že takto v lese už pred nocou zostať nemôžu. Odviedol som ich do bezpečia do najbližšej usadlosti v lokalite Drozdovo, najbližšie k partizánskej základni Krtinová. Zariadil som, aby boli o ich prítomnosti vyznamenaní partizáni na Krtinovej a nadviazali s nimi styk. Rozlúčil som sa s nimi a už nocou som sa vrátil naspäť do zemľanky. Viliam Široký mi pri rozlúčke daroval sto kusov cigariet.

Partizáni Nitrianskej partizánskej brigády na Krtinovej nadviazali s nimi kontakt a zo štábu bri-

gády hlásili rádiostanicou prítomnosť zachránených funkcionárov KSS do Moskvy, odkiaľ dostali rozkaz previesť ich na oslobodené územie cez líniu frontu k Červenej armáde do Tekovskej Breznice. Bola o tom vyznamenaná aj Červená armáda. Stalo sa to potom v prvej polovici februára 1945, pri prechode celej brigády.

Ja som s príchodom frontu, v marci 1945, znova nastúpil k 1. čs. armádnemu zboru v Martine a koniec 2. svetovej vojny v máji 1945 ma zastihol v Trenčíne. Odtiaľ som bol koncom mája premiestnený k pešiemu pluku do Trnavy, k štábnejrote, potom zaradený k Poľnej asistenčnejrote, ktorá plnila úlohy vyplývajúce z ukončenia 2. svetovej vojny, kde som vykonával proviantného a účtovníka tejto rotu až do apríla r. 1946, kedy som bol už prepustený do zálohy. Krátko nato som dostal z MNO písomnú výzvu, aby som sa stal vojakom z povolania. Odmietol som, pretože som bol vtedy z vojny zunovaný.

plk. v. v. Anton ŠÁLY

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Stretnutie s „Hafkom“

Počúvali sme jeho hlas na vlnách rozhlasu v nedelných rozprávkach, neskôr ako hrdinu vo filmoch, najmä s vojnovou tematikou. Dnes legenda slovenského filmu a divadla – Leopold Haverl. Tento vzácny muž sa 16. februára dožil krásneho jubilea, 77 rokov.

Narodil sa Dúbravke, dnes mestskej časti Bratislavy. Po ukončení štúdií v roku 1954 pôsobil v Dedinskom divadle. V roku 1960 päť rokov pôsobil

v Trnavskom divadle a potom tri roky v Divadle poézie. Od roku 1968 pôsobí v Činohre Slovenského národného divadla.

Hral takmer v sedemdesiatke

filmov a množstve divadelných predstavení. Za jeho herecké umenie mu bolo udelených viacero ocenení. Medzi ne patria ceny Andreja Bagara, titul zaslúžilý umelec, Pribinov rad I. stupňa, cena Jozefa KRÓNERA a mnoho ďalších.

Mal som šťastie, že s „HAFKOM“, ako prischla prezývka Leopoldovi Haverlovi, som sa mohol spoznať osobne, a to v roku 1991. Oslovili ma jeho názory ako človeka a jeho postoje k spoločenskému daniu. Nie nadarmo získal aj nevšedný titul „Najsympatickejší ne-prezliekač kabátu“.

V roku 1990 sme darcovia krvi v Rimavskej Sobote založili Klub darcov krvi, ako prví v stredoslovenskom kraji. V tej hektickej dobe, kedy „každý“ mal patent na všetko, „HAFKO“ ukázal svoju ľudskú tvár. Napriek zrelému veku začal bezplatne darovať krv. Naš „Gemerský“ klub darcov krvi v Rimavskej Sobote začal organizovať v roku 1991

zájazdy darcov krvi do Bratislavy, nakoľko v hlavnom meste pociťovali akútny nedostatok tejto drahocennej tekutiny. Do svojich 65. narodenín stihol „HAFKO“ darovať viac ako 20-krát bezplatne krv a je držiteľom striebornej plakety Dr. J. Jánskeho. No hodnota jeho postoja k nám a vôbec k ľuďom sa nedá vyjadriť žiadnym vyznamenaním ani drahým kovom. Človečenstvo z neho sála! Preto je pri našich spomienkach stále s nami.

Pri prvom organizovaní tejto humannej akcie, som vyhľadal vtedy na Hviezdoslavovej scéne pána Leopolda Haverla, vysvetlil som mu, aký máme úmysel, že chceme pomôcť aspoň symbolicky riešiť nedostatok krvi v Bratislavských nemocniciach a predložil som mu návrh, či by nás svojou účasťou v tejto akcii nepodporil. Tak sa aj stalo. V rokoch 1991 až 1999 sme každý rok organizovali takýto zájazd. Hafko, vždy, keď mohol, bol s nami

alebo pri nás. Výnimkou boli len roky, kedy bol na zájazde so SND v Amerike a v Čechách. Tak sa stal Hafko aj členom nášho klubu darcov krvi. Po odbere krvi sme vždy navštívili divadelné predstavenie, dokonca jeden raz aj balet, a po predstavení s nami strávil nejakú pol hodinku. Svojím „človečenstvom“, otvoreným srdcom a úprimnými slovami si získal všetkých.

V súčasných ekonomických podmienkach je však pre obyčajných ľudí takýto zájazd nemožný (v tom čase platil každý účastník okolo 500 až 700 Sk za dvojdenný pobyt v Bratislave spojený aj s ďalším programom), dnes si jednoducho niečo také už nemôže väčšina z nás dovoliť vzhľadom k cenám za dopravu do Bratislavy a späť, ubytovanie a stravu.

Nuž „Hafko“, k tvojmu krásnemu životnému jubileu ti prajú veľa zdravia, pohody v ďalších rokoch života darcovia krvi z Gemera.

Jozef PUPALA

Gemerčania spolupracovali s L.Haverlom dlhé roky.

Foto: archív JP

Na vaše hrdinstvo nezabudneme

V hlavnej sále Ministerstva obrany ČR na Valech v Prahe sa 15. februára uskutočnilo Slávnostné zhromaždenie vojnových veteránov 2. svetovej vojny k 70. výročiu bojov pri Sokolove a 68. výročiu bojov pri Jasle v 2. svetovej vojne. Slávnostné zhromaždenie zorganizovala Československá obec legionárska v spolupráci s Ministerstvom obrany ČR.

Stretli sa tam veteráni 2. sv. vojny, medzi nimi i brig. generál Alexander Beer, rodák z Vranova n/Topľou, v bojoch pri Sokolove, veliteľ minometného roja, a Ján Ihnatík, delostrelec od Jasla, spolu s dcérou generála Svobodu. Medzi sebou privítali podpredsedu senátu Parlamentu ČR, prvého námestníka ministra obrany, zástupcu náčelníka Generálneho štábu AČR, vojenských pridencov v ČR – Ruskej federácie, Bieloruska, Ukrajiny a Slovenskej republiky, zástupcov Českého zväzu bojovníkov za slobodu, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Združenia politických väzňov ČR, Československej obce delostreleckej a študentov vojenskej školy z Moravskej Třebovej. Po prinesení zástavy a štátnej hymne vo svojom prejave podpredseda Senátu Parlamentu Českej republiky Zdeněk Škromach vzdal úctu všetkým hrdinom 2. svetovej vojny. „Sľubujem vám, že Česká republika nikdy nezabudne na to, čo ste vy a vaši spolubojovníci pre svoju vlasť urobili, pre nás všetkých, a že vždy budeme vaše

činy pripomínať s úctou a vďakou,“ povedal.

O svoje vojnové príbehy a požiadavky súčasnosti sa s účastníkmi zhromaždenia podelili brig. gen. Alexander Beer, bojovník od Sokolova, a Jan Ihnatík, účastník bojov pri Jasle. Vyzdvihli nutnosť propagácie historických udalostí boja za slobodu a osobnou účasťou na besedách z mladou generáciou pri posilňovaní vlastenectva a aby hrdinské činy a udalosti boja za slobodu neboli zabudnuté.

Menom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vojnových veteránov 2. svetovej vojny pozdravil plk. v.v. Juraj Drotár, člen predsedníctva ÚR SZP. „Ctení veteráni vojny, bojovú zástavu a odkaz hrdinov 1. československého samostatného poľného práporu od Sokolova ste víťazne niesli cez Kyjev, Vasil'kov, Fastov, Rudu, Bielu Cerkev, Žažkov, Ostrožany, Buzovku, Duklu, Jaslo, Liptovský Mikuláš, Veľkú a Malú Fatru, Ostravu až do Prahy. Boli ste príkladom a inšpiráciou pre domáci a zahraničný odboj. Vaše

Brig. generál A. Beer pri prejave.

Foto: L. Lenk

hrdinstvo je hlboko vryté do pamäti našich národov a večnej knihy hrdinov. Hlboko sa skláňame pred Vami. Prijmite čo najsrdečnejší pozdrav od priateľov – občanov Slovenskej republiky, žijúcich spolubojovníkov, a od Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, jeho predsedu Pavla Sečkára,“ uviedol.

Na záver zhromaždenia predseda ČsOL Pavel Budinský sa k vojnovým veteránom prihovril slovami: „Za obec legionársku sľubujem, že ČsOL ako nositeľka legionárskych a masarykovských tradícií nikdy váš odkaz nezradí. Dovoľte, aby som sa vám poďakoval za všetko, čo ste pre našu republiku vykonali.“

Ukrajinské mestečko Sokolovo bolo 8. marca 1943 miestom prvého bojového nasadenia 1. československého samostatného poľného práporu, v ktorom bojovalo i niekoľko desiatok vojakov zo Slovenska. Celkom asi 350 obrancov, medzi nimi i ženy, a za podpory sovietskych tankistov a delostrelcov mali zabrániť postupu nepriateľa na smere Taranovka – Sokolovo – Mirgorod. V ťažkých bojoch od 8. do 13. marca 1943 proti nepriateľskej presile sa vyznamenal a v boji padol veliteľ 1. roty nadpor. Otakar Jaroš a spolu s ním i 86 vojakov 1. čs. samostatného poľného práporu. Zranených bolo 117 vojakov, z nich 11 bolo v charkovskej nemocnici Nemcami zavraždených. Asi 30 vojakov bolo vyhlásených za nezvestných. Do nemeckého

Hrdinovia od Sokolova a Jasla s dcérou gen. Svobodu.

Foto: L. Lenk

zajatia padlo asi 20 vojakov. Priamo v meste Sokolove je pochovaných 67 vojakov 1. čs. sam. poľného práporu, medzi nimi veliteľ 1. roty Otakar Jaroš.

Nepriateľ na bojisku zanechal cca 400 padlých samopalníkov, 19 poškodených alebo zničených tankov a 6 transportérov.

Za bojový výkon a statočnosť v boji pri Sokolove československá vláda v Londýne vyznamenala 88 príslušníkov 1. čs. sam. poľného práporu Československým vojnovým krížom 1939, z nich 25 bolo udelené in memoriam. Ďalších 77 vojakov bolo vyznamenaných medailou Za hrdinstvo pred nepriateľom.

Hrdinstvo československých vojakov v prvom boji u Sokolova bolo sovietskymi vojenskými a politickými predstaviteľmi vysoko ocenené. Osemdesiatšesť vojakov bolo vyznamenaných sovietskymi radmi a medailami.

Nadporučíkovi Otakarovi Jarošovi ako prvému zahraničnému občanovi bol udelený in memoriam Rad Lenina a Zlatá hviezda Hrdinu Sovietskeho zväzu. Radom Lenina bol vyznamenaný i veliteľ 1. čs. sam. poľného práporu plukovník Ludvík Svoboda. Radom Veľkej vlasteneckej vojny II. stupňa bol vyznamenaný por. MUDr. František Engel, rodák z Kežmarku, a in memoriam desiatnik Michal Horovský z Jarabinej okr. Poprad, ktorý v bojoch u Sokolova bol ranený a v charkovskej nemocnici Nemcami zavraždený.

Bojov pri poľskom Jasle v januári 1945 v rámci západokarpatskej operácie sa zúčastnilo skoro celé delostrelectvo 1. čs. armádneho zboru v ZSSR – 5 delostreleckých plukov v počte 2500 vojakov a dôstojníkov. Svojím majstrovstvom výrazne prispeli k úspechu tejto vojenskej operácie. **JURAJ DROTÁR**

Významná osobnosť Podjavoriny

Na nedávnom, už 16. tradičnom podujatí Javorina, Javorina v Novom Meste nad Váhom ocenili titulom Významná osobnosť Podjavoriny, v znamení 20. výročia samostatnej SR, zaslúžene aj Myjavčana, najstaršieho odbojára regiónu – Valtera Smyčku. Organizátorom podujatia pripravil jeho životopis, tajomník ZO SZPB v Myjave a podpredseda ObIV SZPB v Novom Meste nad Váhom Ivan Šimo.

Valter Smyčka sa narodil 7. júla 1920 v Myjave, kde aj chodil do základnej školy. Po jej ukončení išiel do učenia, vyučil sa za klampiara, keď túto profesiu vykonával celý pracovný život. Oženil sa ešte pred II. svetovou vojnou a spolu s manželkou vychovali tri deti.

Počas II. svetovej vojny, aby uživil svoju rodinu, popri zamestnaní v Slovenskej Armatúre vykonával aj opravy kostolných veží. Keď vypuklo SNP, hneď sa zapojil do činnosti partizánskych oddielov. Odbojovej činnosti za oslobodenie vlasti sa zúčastnil ako partizán so zbraňou v ruke, ako rozviedčik u ruského partizánskeho štábu, ktorému velil kapitán Jermak. Ďalej vypomáhal partizánskym oddielom, ktorým velili Jozef Brunovský, Ján Repta a Štefan Čúvala,

pretože veľmi dobre poznal okolitý kraj a poznal veľa ľudí, na ktorých sa dalo spoľahnúť.

Najvýznamnejšou jeho činnosťou bolo vykonávanie diverznej činnosti v železničnej doprave a na vojensko-priemyselných objektoch, ktoré robili zbrojnú výrobu pre nemeckých okupantov. V Myjave spolu s dvoma partizánmi vyradil z činnosti celý podnik, keď vyhodili mimo prevádzku transformačnú stanicu a pár dní sa nedalo vyrábať. Ďalej zabezpečoval člny na prechod cez riekú Váh pre ruský štáb skupiny Jermak. Člny sa používali na prepravu partizánov pri Hornej Strede smerom do Inoveckých hôr, kde sa chodilo pre strelivo. Ako partizán, podmínoval most na Brezovej pod Bradlom a prerušil telefónne vedenie na Malejove.

V Modranke podmínoval cestu, keď tade prechádzala nemecká kolóna na obrnených vozidlách.

Ako rozviedčik mal spojenie s už spomínanými partizánskymi skupinami, a to skupinou Čúvalova, Reptova, Brunovského a skupina

Ocenenie Významná osobnosť Podjavoriny prevzal z rúk primátora Nového Mesta nad Váhom Jozefa Trstenskeho 93-ročný Valter Smyčka (vpravo).

Foto: F. Lhotský

Jermak. V Čúvalovej skupine sa podieľal na vybudovaní partizánskych bunkrov, keď zabezpečoval rôznych materiálov na ich vybudovanie. Neskôr vykonával aj strážnu službu, ako aj službu výzvednú a spojovaciu. Významná akcia, na ktorej sa nemalou mierou podieľal, bola vtedy, keď previedli 78 mužov

miešanej národnosti, ktorí patrili k Nemeckej armáde a ktorí sa chceli dostať k partizánom a bojovať proti Nemcom. S plnou poľnou ich cez noc koncom roka 1944 presunuli zo Starej Myjavy na Pustú Ves k veliteľovi Jozefovi Brunovskému. Ďalšia skupina 24 mužov, ktorú previedol z Myjavy k partizánskym veliteľom Jánovi Reptovi a Jozefovi Brunovskému, vykonávala partizánsku činnosť na okolí Myjavy, Brezovej pod Bradlom a Pustej Vsi. Takto boli posilnené v značnom počte partizánske skupiny tohto regiónu. Valter Smyčka vykonával aj ďalšiu partizánsku činnosť, kde prišiel pri jednej akcii o nohu. Za svoju činnosť dostal viaceré ocenenia a vyznamenania, napr.: Medailu prezidenta SR k 55. výročiu ukončenia II. svetovej vojny, Zlatú medailu M. R. Štefánika z príležitosti 90. narodenín, medailu ministra obrany z príležitosti 65. výročia ukončenia II. svetovej vojny, Pamätnú medailu k 25. výročiu vzniku SNP od prezidenta republiky a mnohé ďalšie. Je držiteľom Osvedčenia č. 255/1946 Zb. **VILIAM SOLOVIČ**

Bohaté pobrežie

Z nikaragujskej Managuy sme sa cez Rivas a Peñas Blancas ocitli na kostarickom území. Zastavili sme sa pri haciende Santa Elenam, aby sme si s domácimi vymenili skúsenosti. Rančer bol na obchodných cestách a jeho zamestnanci nemali čas sa s nami baviť.

Na prvý pohľad nám bolo jasné, že nepísaným zákonom je tam čistota a poriadok oživené esteticky sfarbenými objektmi ranča, plotmi, ohradami a cestičkami. Nechýbal ani erb haciendy, dobre viditeľný už zďaleka, ktorým boli označené aj kusy stáda hovädzieho dobytku – vaqueros, ako ho volajú domáci pastieri.

Pokračovali sme v ceste. Po ľavej strane sme míňali pohorie Guanacaste s úrodnými údoliami, nad ktorými boli roztrúsené slamené domčeky prostých hospodárov, chovateľov malých stád oviec, kráv a koní. Stúpania a klesania s mnohými zákrutami a mostnými konštrukciami nad údoliami a riekami miestami pôsobili rozprávkovo. Kopce pohoria Tilarán prechádzajú do centrálneho stredohoria nad hlavným mestom San José (1700 m). Aj klimatické podmienky sú iné. V novembri postihujú krajinu lejaky, ktoré v strednej časti Kostariky spôsobujú chladné dni

s ťažkými mrakmi aj počas niekoľkých týždňov.

Míňali sme mestečká Cañas, Juntas, Miramar, Barrancos a zamierili do Puntarenas v pacifickom zálive Nicoya.

Navštívili sme klub Punta Leone s bielymi plážami, útulnými oddychovými zariadeniami a bazénmi so sladkou vodou. Na radu Juana sme si urobili výlet na dve najväčšie sopky Kostariky Poás (2704 m) a Irazú (3432 m). Kochali sme sa krásou kopcov, farebnosťou okolitých kvetov, najmä orchideí parazitujúcich na starých stromoch. Pred výstupom na Irazú sme sa zastavili v Cartagu, meste

známom historickými stavbami a zrúcaninami, pozostatkami výbuchu sopky z konca 19. storočia. Jej obrovský kráter má v strednej časti zelené jazierko s obsahom sírnych zlúčenín z vulkanickej činnosti,

Kostarika je nádhernou súčasťou Strednej Ameriky. Domáci hospodári si každý kúsok úrodnej pôdy chránia a zveľadujú.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Pohľad na kráter sopky Irazú.

Foto: archiv GS

Prekonali rekord v dobročinnosti

Pokus o prekonanie rekordu v počte dobrých skutkov v jednom meste v polovici februára obyvateľom Veľkého Šariša podľa organizátorov vyšiel. Takzvaný rekord v dobročinnosti sa uskutočnil v rámci akcie Šarišské srdce na dlani.

Do akcie sa mohli záujemcovia zapojiť napríklad darovaním krvi, finančnou podporou misijnej stanice v Afrike, kde pôsobia veľkošarišskí rodáci, alebo venovaním chvíľky rozhovoru opusteným seniorom. Ďalšou dobročinnou aktivitou

v rámci pokusu o rekord bol predaj medovníkových srdiečok v centre mesta, pričom výťažok z predaja dobrôt poputuje na účet misijnej stanice v Nairobi v Keni.

Red TASR

HISTORICKÝ KALENDÁR

23. februára

1896 – Narodil sa vo Zvolene organizátor krajského, kultúrneho a duchovného života v Argentíne, popredný slovenský spisovateľ, autor kníh pre deti a redaktor JOZEF CÍGER-HRONSKÝ, správca Matice slovenskej a jeden zo zakladateľov Zahranickej Matice slovenskej. Bol prenasledovaný za národné postoje a hneď po II. svetovej vojne emigroval do Argentíny. Medzi jeho najznámejšie diela patria román Jozef Mak a knihy pre deti Smelý zajko alebo Budkáčik a Dubkáčik. Zomrel 13. 7. 1960.

27. februára

1945 – Predsedníctvo SNR vydalo urýchlene nariadenie o konfiškácii pôdy Nemcov, Maďarov a zradcov národa. Nariadenie bolo základom ďalšej pozemkovej reformy.

1. marca

1990 – Slovenská národná rada (SNR) schválila ústavné zákony o názve, štátnom znaku, vlajke, pečati a hymne Slovenskej republiky, pričom názov Slovenská socialistická republika sa zmenil na Slovenská republika (SR).

2. marca

1978 – Z kozmodrómu Bajkonur vzlietol do vesmíru v rámci programu Interkozmos prvý československý kozmonaut Vladimír Remek v lodi Sojuz 28 ako člen prvej medzinárodnej posádky spolu s Alexejom Alexandrovičom Gubarevom.

5. marca

1934 – Kopřivnická automobilka predstavila svoj nový model Tatra 77, ktorý skonštruoval Hans Ledwinka.

6. marca

1848 – Na zasadnutí Uhorského snemu podporil Ludovít Štúr v pamätnej reči požiadavku okamžitého zrušenia poddanstva v Uhorsku.

Red TASR

pomoc: ALVEG, TALL, AVENA.	polný peší výcvik	ruské terénne auto	štátny podnik	fašistami vypálená a vyvraždená obec	úľ, po česky	naša rieka	3. časť tajničky	m. meno	začiatok „vátku“	Etela, doma	plece	6. časť tajničky
4. časť tajničky							dôrazné prisvedčenie (hovor.)					
nezbedník (trocha arch.)							ošijem					
vojenský závod			hliník			zrd na voze			amer. ž. meno			
			anhtická minca			belgické kúpele			astát			
	starobylé mesto v Bosne	podm. spojka	časti dverí		kanál	obrný násyp				názov písmena	druh lanovky	
mestská vojenská správa				2. časť tajničky			V					í
značka Oerstedu			had z knihy džunglí			rod (žargón)			ad acta	povrchová baňa		
									náš denník	podoba, forma		
nezdvorilo pil						EČV St. Lubovne			EČV Trebišova		sodík	papagáj
						kryha, po česky			nesúhlas (hovor.)			
maďarská obec					kilometer	EČV Detvy			ovos (botan.)			
									nemecký súhlas			
1. časť tajničky												
ž. meno								orol, po nemecky (básnicko)				5. časť tajničky

Správne vylúštenie tajničky z č. 3 znie: **Sloboda nám vrátila Košice.** Knihu posielame **Zoltánovi Nagymu do Komárna.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Vojaci hrajú v kasárňach hru „Hádaj, na čo myslím“. Jeden hovori:

– Je to chlpaté?
– Nie!
– Tak potom je to pivo.

* * *

Pýta sa chlapček svojej plavovlasej mamičky:
– Mama, čo je to mozog?

– Daj mi pokoj s tými večnými otázkami, ja mám v hlave úplne iné veci!

* * *

V televízii ukazujú ryby. Ozve sa manžel:

– Mala by si si zobrať príklad z rýb a mlčať.

– Aj ty by si si mal zobrať príklad z rýb a piť iba vodu!

Zdroj: Internet

Toskánska zeleninová polievka

Potrebuje: 100 g bielej fazule, 100 g zeleného hrášku, soľ, 100 g oravskej alebo anglickej slaniny, 4 ks zelenej špargle, 3 PL olivového oleja, 100 g mletého hovädzieho mäsa, mleté čierne korenie.

Ako na to: Fazuľu zalejeme studenou vodou a necháme napučať asi 4 hodiny. Potom ju scedíme, zalejeme čerstvou vodou a uvaríme do mäkka. Pred koncom varenia ju osolíme.

Uvarenú fazuľu scedíme a vývar odložíme. Slaninu nakrájame na pásky, špragľu zbavíme drevnatých častí, olúpeme a pokrájame na kratšie tyčinky. V hrnci zohrejeme olivový olej a opražíme na ňom mleté mäso, keď zbledne, pridáme aj slaninu a tiež pražíme. Zalejeme asi 600 ml vývaru z fazule a necháme zovrieť. Do základu vsypeme hrášok a špragľu. Okoreníme a asi 5 minút varíme. Podľa chuti osolíme a vysypeme do nej uvarenú fazuľu a polievku prehrejeme. Podávame s opečenými chlebovými kockami (krutónmi).

Zdroj: Internet